
ASSISTANT®

WWW.TIWELL.COM
WWW.ASSISTANT.UA

Made in China

ASSISTANT®

ИНЖЕНЕРНЫЙ
ПРОГРАММИРУЕМЫЙ КАЛЬКУЛЯТОР

МОДЕЛЬ AC-3270

РУС

УКР

РУКОВОДСТВО ПО ЭКСПЛУАТАЦИИ

КЛАВИАТУРА

КЛАВИШИ ОБЩЕГО НАЗНАЧЕНИЯ

КНОПКА	ФУНКЦИИ	СТР.
[ON]	Ввод	
[0]-[9], [.]	Ввод данных	11
[+], [-], [×], [÷], [=]	Основные операции	11
[AC]	Очистка памяти	10
[C]	Очистка дисплея	10

ОПЕРАЦИИ С ПАМЯТЬЮ

КНОПКА	ФУНКЦИИ	СТР.
[MR]	Вывод содержимого памяти	10
[Min]	Ввод в память	12
[M+]	Прибавление числа к содержимому памяти	12
[M-]	Вычитание числа из содержимого памяти	12
[Kout]	Вывод константы	25
[Kin]	Ввод константы	12

КЛАВИШИ СПЕЦИАЛЬНЫХ ОПЕРАЦИЙ

КНОПКА	ФУНКЦИИ	СТР.
[SHIFT]	Сдвиг	11
[MODE]	Режим	7
[( )]	Круглые скобки	11

Печать магазина

Печатка магазину

Дата продажи

Дата продажу

Номер модели

Номер моделі

Гарантийный срок

Гарантійний строк

... ВАШИ ПОМОЩНИКИ _____

[EXP]	Экспонента	9
[π]	Число π	45
[°,′,″] [°,′,″]	Ввод угловых величин в градусах/ минутах/ секундах и их преобразование в десятичное представление.	19
[X↔Y]	Регистр обмена	11
[X↔K]	Регистр обмена	
[RND]	Округление внутренних величин	

ОСНОВНЫЕ КЛАВИШИ

КНОПКА	ФУНКЦИИ	СТР.
[DEC]	Десятичные числа	15
[BIN]	Двоичные числа	15
[HEX]	Шестнадцатеричные числа	15
[OCT]	Восьмеричные числа	15
[A] – [F]	Ввод шестнадцатеричных чисел	16
[AND]	И	18
[OR]	ИЛИ	18
[XOR]	Исключающее ИЛИ	18
[XNOR]	Исключающее ИЛИ-НЕ	18
[NOT]	НЕ	18
[NEG]	Вычисление отрицательного значения для десятичных чисел.	17

КЛАВИШИ ФУНКЦИЙ

КНОПКА	ФУНКЦИИ	СТР.
[sin]	Синус	20
[cos]	Косинус	20
[tan]	Тангенс	20
[sin ⁻¹]	Арксинус	21
[cos ⁻¹]	Аркосинус	21
[tan ⁻¹]	Арктангенс	20
[HYP]	Гиперболический	21
[log]	Логарифм	21
[10 ^x]	Антилогарифм	21
[ln]	Натуральный логарифм	21
[e ^x]	Натуральный антилогарифм	30
[√]	Корень квадратный	22
[x ²]	Квадрат числа	22
[ENG] [← _{ENG}]	Инженерное представление	23
[a ^b /c] [d/c]	Дробь	13
[³ √]	Корень кубический	45
[1/x]	Обратная величина	45
[X!]	Факториал	45
[√ ^y]	Корень X-й степени из Y	44
[R→P]	Переход от прямоугольной системы координат к полярной.	24

... ВАШИ ПОМОЩНИКИ

[P→R]	Переход от полярной системы координат к прямоугольной.	23
[%]	Процент	14
[RAN#]	Случайное число	31
[nPr]	Перестановки	24
[nCr]	Сочетания	25

КЛАВИШИ СТАТИСТИЧЕСКИХ ОПЕРАЦИЙ

КНОПКА	ФУНКЦИИ	СТР.
[KAC]	Очистка статистического регистра	25
[DATA]	Ввод данных	25
[DEL]	Удаление данных	27
[x_0y_0]	Анализ регрессии введенных данных	29
[XO_{n-1}] [YO_{n-1}]	Стандартное отклонение выборки	26
[XO_n] [YO_n]	Начальные данные стандартного отклонения величины X или Y	26
[x] [y]	Среднее арифметическое	25
[n]	Число данных	25
[Σx] [Σy]	Сумма величин	25
[Σx^2] [Σy^2]	Сумма квадратов величин	25
[Σxy]	Сумма произведений величин	25
[A]	Константа	28
[B]	Коэффициент регрессии	28
[r]	Коэффициент корреляции	28

[x] [y]	Отклонение	28

ПРОГРАММИРУЮЩИЕ КЛАВИШИ

КНОПКА	ФУНКЦИИ	СТР.
[P1] [P2]	Номер программы	32
[RUN]	Выполнение программы	31
[HLT]	Прерывание программы	34
[ENT]	Ввод	33
[RTN]	Безусловный переход	37
[x>0] [x≤M]	Условный переход	38
[PCL]	Очистка программы	37

Уважаемый покупатель!

- Благодарим Вас за покупку электронного калькулятора.
- Для правильного использования калькулятора внимательно ознакомьтесь с инструкцией.

ВНИМАНИЕ!

Оберегайте калькулятор от падений и механических повреждений. Протирайте калькулятор только мягкой, сухой тканью.

... ВАШІ ПОМІЧНИКИ

Погрішність накопичується у випадку послідовних обчислень, що також може призвести до її збільшення. (Це також стосується внутрішніх, послідовних обчислень при використанні наступних формул: x^2 , x , y , $x!$, $\sqrt[n]{x}$, nPr , nCr і т.д.)

В околиці особистої крапки функції та крапки перегину погрішність накопичується та може стати значною.

В $\tan x$, $|x| = 90^\circ \times (2n+1)$, $|x| = \pi / 2$ радіан x ($2n+1$),

$[X] = 100$ градусів $\times (2n+1)$ (n – ціле число).

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМИ

Загальна кількість кроків: програма калькулятора може досягати 38-ми кроків (один крок містить виконання однієї функції).

Перехід: програма містить безумовний (RTN) та умовний ($x > 0$, $x \leq M$) переходи.

Області зберігання програми: пам'ять складається з двох областей збереження програми (P1 та P2).

Відображення у десятковому форматі: $1 \cdot 10^{-2} > |x|$, $|x| \cdot 10^{10}$
 $1 \cdot 10^{-9} > |x|$, $|x| \cdot 10^{10}$

Використання подання числа з плаваючою крапкою. При переповненні – виводження повідомлення про помилку.

Введення інформації: рідкокристалічний дисплей (без введення незначущих нулів).

Джерело живлення: батарея типу LR 43.

Допустимий діапазон температури: $0^\circ - 40^\circ \text{C}$ ($32^\circ - 104^\circ \text{F}$).

$\sqrt[n]{y}$	$x > 0 \rightarrow y \neq 0: -10^{100} < 1/y \cdot \log x < 100$ $x = 0 \rightarrow y > 0$ $x < 0 \rightarrow y$: непарне число або $1/n$ (n : ціле число)
$\sqrt{x}$	$0 \leq x < 10^{100}$
x^2	$ x < 10^{50}$
$\sqrt[3]{x}$	$ x < 10^{100}$
$1/x$	$ x < 10^{100} (x \neq 0)$
$x!$	$0 \leq x < 69$ (x : ціле число)
nPr/nCr	$0 \leq r \leq n, n < 10^{10}$ (n, r – позитивні цілі числа)

Деякі комбінації дій з вищезагаданими значеннями можуть привести до виникнення помилок із-за переповнення під час внутрішніх обчислень.

REC → POL	$\sqrt{x^2 + y^2} < 10^{100}$
POL → REC	$[0] < 9 \times 109$ градуси ($< 5 \times 10^7 \pi$ радіан, 10^{10} град), $0 \leq r \leq 10^{100}$
*,,,, π	До секунди 10 розрядів
Двоїчні	
Позитивні:	$0 \leq x \leq 111111111$
Негативні:	$1000000000 \leq x \leq 1111111111$
Восьмиричні	
Позитивні:	$0 \leq x \leq 3777777777$
Негативні:	$4000000000 \leq x \leq 7777777777$
Десяткові	
Позитивні:	$0 \leq x \leq 2147483647$
Негативні:	$-2147483647 \leq x < 0$
Шістнадцятиричні	
Позитивні:	$0 \leq x \leq 7FFFFFFFF$
Негативні:	$80000000 \leq x \leq FFFFFFFFF$

Точність результату дорівнює +/- одиниці десятого розряду.

Для окремої дії помилка обчислення складає одиницю 10-го розряду. (У випадку експоненціального подання, помилка обчислення складає ± одиницю молодшого значущого розряду).

1. ОСНОВНОЕ РУКОВОДСТВО

1.1. Режимы

[MODE] [a] — Режим вычисления и запуска программ.

[MODE] [EXP] — На дисплее отображается сообщение «LRN». Начало процедуры записи программы.

[MODE 0] — На дисплее отображается сообщение «BASE-N». Выполнение действий в любой из систем исчисления и логических операций.

[MODE 1] — На дисплее отображается знак интеграла. Вычисление интеграла.

[MODE 2] — На дисплее отображается сообщение «LR». Регрессионный анализ.

[MODE 3] — На дисплее отображается сообщение «SD» Вычисление среднеквадратичного отклонения.

[MODE 4] — На дисплее отображается сообщение «D». В качестве единицы измерения углов используется градус.

[MODE 5] — На дисплее отображается сообщение «R». В качестве единицы измерения углов используется радиан.

[MODE 6] — На дисплее отображается сообщение «G». В качестве единицы измерения углов используется град.

[MODE 7] — Ввод числа отображаемых десятичных разрядов (от 0 до 9) в представлении с фиксированной запятой (на дисплее отображается сообщение «FIX»).

[MODE 8] — Ввод числа отображаемых значащих разрядов в представлении с плавающей запятой (от 1 до 9) (на дисплее отображается сообщение «SCI»).

[MODE 9] — Отменяет введенные данные в режимах MODE-7 и 8. Изменяет диапазон представления степени.

1.2. Дисплей

Мантисса

Порядок

На дисплеї отображаються введені дані, проміжні результати та результати обчислень. Дисплей вміщує до 10 рядків мантиси і значення порядку від -9 до +9.

УКАЗАТЕЛИ:

-E- или -I- — Допущена помилка

S — Нажата клавіша **[Shift]**

M — Нажата клавіша **[Mode]**

M — Дані збережені в пам'яті

K — В обчисленні використана константа

hup — Нажата клавіша **[HYP]**

LRN — Включен режим вводу програми

BASE-N — Включен режим «BASE-N»

$\int dx$ — Обчислення інтеграла

LR — Регресійний аналіз

SD — Стандартне відхилення обчислень

D or **R** or **G** — Єдиниці вимірювання кута

FIX — Установлює число відображаємих десятичних розрядів в представленні з фіксованою запятою

SCI — Установлює число відображаємих десятичних розрядів в представленні з плаваючою запятою

P1 — Текуща область дії програми — P1

P2 — Текуща область дії програми — P2

ENT — Ввод даних

2. ПОРЯДОК ВИЧИСЛЕНЬ І УРОВНІ ВЛОЖЕННОСТІ

Приоритет виконання операцій:

Операції з однаковою пріоритетом виконуються зліва направо.

В першу чергу виконуються дії в дужках.

Функції

1.	X^y , $X^{1/y}$, R→P, P→R, nP, nCr	4. +, -
2. x^y , +	5. AND	режим BASE-N
3. x, +	6. OR, XOR, XNOR	

Якщо в виразі, заключеному в круглі дужки, вложено ще одне вираження в круглі дужки, то вложено вираження обчислюється в першу чергу. Регістри від L1 до L6 містять операції

рування випадкових чисел, число, обчислення дробів, відсотків, двоїчні, восьмиричні, десяткові та шістнадцятиричні обчислення, логічні операції.

Статистичні функції.

Середньоквадратичне відхилення, лінійна регресія, логарифмічна регресія, експоненціальна регресія та ступінчаста регресія.

Інтеграл.

Правило Симпсона.

Пам'ять.

Одна (енерго) незалежна пам'ять та 6 регістрів пам'яті констант.

Діапазон подання величин:

Введення / основні операції.

10-ти розрядна мантиса, або 10-ти розрядна мантиса плюс показник ступені з двома цифрами до 10^{99} .

Обчислення із ступінцями:

Загальна кількість знаків цілого числа, чисельника та знаменника не може перевищувати 10 розрядів (включаючи розділові знаки).

Наукові функції

$\sin x / \cos x / \tan x$

$\sin^{-1} x / \cos^{-1} x$

$\tan^{-1} x$

$\sinh x / \cosh x$

$\tanh x$

$\sinh^{-1} x$

$\cosh^{-1} x$

$\tanh^{-1} x$

$\log x / \ln x$

e^x

10^x

x^y

Допустимий діапазон

$|x| < 9 \times 10^{10}$ градуси

$< 5 \times 10^7 \pi$ радіан, $< 10^{10}$ град

$|x| \leq 1$

$|x| < 10^{100}$

$|x| \leq 230 / 2585092$

$|x| < 10^{100}$

$|x| < 5 \times 10^{99}$

$1 \leq 5 < 5 \times 10^{99}$

$|x| < 1$

$10^{-99} \leq x < 10^{100}$

$-10^{100} < x \leq 230.2585092^{100}$

$-10^{100} < x < 100$

$x > 0 \rightarrow -10^{100} < y \cdot \log y < 100$

$x = 0 \rightarrow y > 0$

$x < 0 \rightarrow y$: ціле число або $1/2 n+1$

(n: ціле число)

• При інтегруванні калькулятор застосовує правило Симпсона. Більш дрібне поділення інтервалу інтегрування збільшує точність результату при одночасному збільшенні часу обчислення. В деяких випадках результат може вийти помилковим навіть при використанні більшого «n». Зокрема, коли значущі цифри менше одиниці. У цьому випадку відбувається переривання обчислення по помилці (повідомлення «Е» висвічується на дисплеї).

1. Незначна зміна інтервалу інтегрування може призвести до значних змін результату.

Розділіть інтеграл на відрізки та просумуйте отримані у них результати.

2. Для періодичної функції, а також, якщо значення інтегралу стає позитивним або негативним залежно від інтервалу.

Обчисліть значення інтеграла для кожного періоду або окремо для відрізків з позитивним результатом та окремо для відрізків з негативним результатом, а потім просумуйте їх.

3. Якщо через вид функції на виконання інтегралу уходить багато часу:

Розділіть функцію, якщо це можливо, на частини, обчисліть інтеграл для кожної частини окремо, а потім просумуйте отримані результати.

12. ХАРАКТЕРИСТИКИ ОПЕРАЦІЙ, ЩО ВИКОНУЮТЬСЯ

Основні операції.

Чотири основні арифметичні операції, зведення в ступінь, вилучення квадратного кореня, I, АБО, АБО, що виключає, АБО-НІ, що виключає, обчислення у дужках та обчислення з пам'яттю.

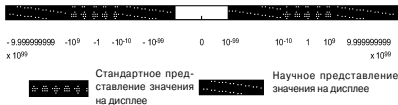
Вбудовані функції.

Тригонометричні / зворотні тригонометричні функції (обчислюються у градусах, радіанах або градах), гіперболічні / зворотні гіперболічні функції, логарифми / натуральні логарифми, ступінні функції (антилогарифми / натуральні антилогарифми), обчислення ступені, коренів, квадратних коренів, кубічних коренів, квадрата числа, зворотних величин, обчислення факторіалів, перетворення системи координат ($R \rightarrow R$, $R \rightarrow R$), перестановки, комбінації, гене-

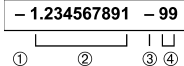
с низшим пріоритетом (включаючи дії в скобках). При наявності 6-ти регістрів можна виконувати вирахування з шестью рівнями вложенности.

Так как каждый уровень может содержать в себе до трех открытых скобок, то общее число открытых скобок составляет 18.

3. ОБЛАСТЬ ВЫЧИСЛЕНИЯ И НАУЧНОЕ ПРЕДСТАВЛЕНИЕ ЧИСЛА

Если результат вычислений превышает разрядность дисплея, то он автоматически переводится в научный формат представления числа.

1. «-» — знак мантиссы
2. Мантисса
3. «-» — знак порядка
4. Порядок

В обычной записи показания дисплея выглядели бы так:
-1.234567891 x 10⁹⁹

При нажатии клавиши [EXP] после ввода порядка мантиссы можно ввести число в научном формате представления.

Пример	Операция	Результат
-1.234567891 x 10 ⁻² (=-0.01234567891)	1 [•] 234567891 [+/-] [EXP] 2 [+/-]	-1.234567891 -1.234567891 00 -1.234567891 -02

4. ИСПРАВЛЕНИЕ ОШИБОК

С помощью клавиши [C] можно удалить любое неверное значение до начала арифметических операций.

Для исправления ошибок при неверном нажатии функционально-командных клавиш [+], [-], [x], [+], [x²] или клавиш [SHIFT], [√y], нажмите нужную клавишу.

5. ПЕРЕПОЛНЕНИЕ ИЛИ ОШИБКА

Появление на дисплее сообщений «E» или «!» указывает на переполнение или ошибку. Дальнейшие вычисления невозможны.

Переполнение или ошибка возникают:

а) если промежуточный /окончательный результат или содержимое памяти превышает 1×10^{100} (на дисплее появится сообщение «E»).

б) если функция вычисляется для значения, которое превосходит допустимый диапазон (на дисплее появится сообщение «E»).

в) если превышаются диапазоны для любой системы исчисления, используемой в режиме [BASE-N] (на дисплее появится сообщение «E»).

г) если в статистических вычислениях используются неразрешенные операции (на дисплее отображается сообщение «E»).

д) если число уровней вложенности для выражений, использующих сложение, вычитание, умножение, деление, [x²] и [√y], больше 6 или общее количество пар скобок превышает 18 (на дисплее появится сообщение «!»).

Устранение причин переполнения:

Причины переполнения, указанные выше в пунктах: а, б, в и г, можно устранить с помощью клавиши [AC].

Причины переполнения, указанные в пункте «д», можно устранить с помощью клавиш [AC] или [C]. При этом на дисплее появится промежуточный результат, полученный до переполнения, после чего можно продолжить выполнение вычислений.

Защита памяти:

Память защищена от переполнения или ошибок.

Для вызова величины, хранящейся в памяти, нажмите клавишу [MR].

Переполнение устраняется при помощи клавиши [AC].

Обрати режим LRNx	[MODE] [1]		
Задати номер програми	[P1]		} f(x) dx
Введення n	2 [SHIFT] [RUN]		
		N відображається на дисплеї	
Введення a та b	2 [RUN] 5 [RUN]		} f(x) dx
		Результат відобразиться на дисплеї протягом 4-х секунд	
Задати номер програми	[P1]		} f(x) dx
Введення a та b	2 [RUN] 8 [RUN]		
		Результат відобразиться на дисплеї протягом 6-и секунд	
	[Kout] [1]		a
	[Kout] [2]		b
	[Kout] [3]		N
	[Kout] [4]		f(a)
	[Kout] [5]		f(b)
	[Kout] [6]		b f(x) dx

Примітки:

- Якщо при обчисленні інтегралу натиснути кнопку [AC] (на дисплеї нічого не відобразиться), виконання програми буде перервано й калькулятор прийде в стан, який обирається натисканням [MODE] [1].
- Якщо функція $f(x)$ не визначена, калькулятор автоматично обчислює інтеграл для $f(x) = x$.
- При обчисленні інтегралів від тригонометричних функцій допускається подання кутових величин в радіанах.

Приклад	Операция	Результат
K1-регистр	[Kout] [1]	a
K2-регистр	[Kout] [2]	b
K3-регистр	[Kout] [3]	$N (= 2^{**})$
K4-регистр	[Kout] [4]	f (a)
K5-регистр	[Kout] [5]	f (b)
K6-регистр	[Kout] [6]	$\int_a^b f(x) dx$
M-регистр	[MR]	a

Приклад. Для $f(x) = 2x^2 + 3x + 4$, обчислити $\int_2^5 f(x) dx$ та $\int_2^5 f(x) dx$.

Приклад	Операция	Результат
Обрати режим LRN	[MODE][EXP]	LRN 0. P1 P2
Задати номер програми	[P1] [SHIFT] [Min]	LRN 0. P1 P2 LRN 0. P1 P2
Записати f(x)	2 [x] [MR] [SHIFT] [x ²] [+] 3 [x] [MR] [+] 4 [=]	запис f(x)

6. ПРОСТЫЕ ВЫЧИСЛЕНИЯ

— Простые вычисления можно выполнять в режиме запуска программ ((RUN) [MODE] [.]).

— Форма представления вычислений такая же, как и при обычной записи.

— Вычисления могут содержать до 18 пар круглых скобок на 6-ти уровнях.

6.1. Основные операции:

Пример	Операция	Результат
$15 \div 4 \times (2 \times 10^5) =$	15 [+] 4 [x] 2 [EXP] 5 [=]	75000
$\frac{3}{12 \times 20}$	12 [x] 20 [+] 30 [SHIFT] [X $\leftrightarrow$ Y] [=]	0.125

6.2. Действия с константами:

Если число воспринимается калькулятором как константа, на дисплее отображается сообщение «K».

Пример	Операция	Результат
$2.3 \times 12 =$	12 [x] [x] 2 [.] 3 [=]	27.6
$(-9) \times 12 =$	9 [+/-] [=]	-108.
$20 + 20 + 20 =$	20 [+] [+] [=] [=]	60.

6.3. Использование (энерго) независимой памяти при вычислениях:

— Введение новой величины в независимую память осуществляется при помощи клавиш **[SHIFT] [MIN]**. При этом предыдущая величина стирается автоматически.

— Если величина сохранена в памяти, на дисплее отображается сообщение «M».

— После отключения питания, содержимое независимой памяти, сохраняется.

Чтобы очистить содержимое независимой памяти, нажмите по порядку клавиши **[0] [SHIFT] [MIN]** или **[AC] [SHIFT] [MIN]**.

Пример	Операция	Результат
$7 + 7 - 7 + (2 \times 3) + (2 \times 3) - (2 \times 3) =$	7 [SHIFT] [MIN] [M+] [SHIFT] [M-] 2 [×] 3 [M+] [M+] [M+] [SHIFT] [M-] [MR]	M 19.

6.4. Вычисления с использованием 6-ти регистров памяти констант.

— При вводе новых величин в регистры памяти констант, который выполняется с помощью клавиш **[ENTRY] [Kin]** (от **[1]** до **[6]**), предыдущая сохраненная величина стирается автоматически.

— После отключения питания величина, находящаяся в регистрах памяти констант, сохраняется.

— Чтобы очистить содержание регистров памяти констант, нажмите по порядку клавиши **[0] [Kin]** (от **[1]** до **[6]**) или **[AC] [Kin]** (от **[1]** до **[6]**).

Пример	Операция	Результат
$193.2 + 23 =$	193.2 [+] 2 [Kin] [1] [÷] 23 [=]	8.4
$193.2 + 28 =$	[Kin] [1] [÷] 28 [=]	6.9
$193.2 + 42 =$	[Kin] [1] [÷] 42 [=]	4.6

Для обчислення визначеного інтегралу використовується правило Сімпсона. Цей метод потребує розділення інтервалу інтегрування на N рівних відрізків. Якщо N не задано, калькулятор обирає його автоматично залежно від виду функції. Для установлення кількості інтервалів, введіть значення n (ціле число від 1 до 9), яке знаходиться з виразу $N=2n$.

Підінтегральна функція f (x):

1. Оберіть режим LRN (натисніть **[MODE] [EXP]**).
2. Задайте номер програми (натисніть **[P1]** або **[P2]**).
3. Натисніть **[SHIFT] [Min]**.

Цей крок програми необхідний для занесення змінної X функції f (x) в M – регістр (пам'ять).

4. Запишіть вираз для функції f (x) у вигляді алгебраїчних та логічних виразів. Використовуйте кнопку **[MR]** для вводу змінної X з пам'яті. На кінці поставте знак [=].

Приклад: Для $f(x) = 1 / (x^2 + 1)$, введіть послідовність 1, +, [, MR SHIFT x², +, 1,), =.

5. Натисніть **[MODE] [P1]**, для вибору режиму $\int dx$.

Примітка: Для функції f (x), якщо X не може приймати нульове значення, введіть відповідне значення між 1-м та 2-м кроками.

При записуванні функції, реєстри констант **[KAC]**, **[ENT]** та **[HLT]** (крок 4) не використовуються.

Обчислення інтегралу:

1. Оберіть режим $\int dx$ (натисніть **[MODE] [1]**)
2. Задайте номер програми (натисніть P1 або P2).
3. Для визначення числа інтервалів N, введіть послідовно n, **[SHIFT]**, **[RUN]** (результат висвічується на дисплеї) Цей крок можна спростити.
4. Позначте інтервал інтегрування, **[a, b]**, (натисніть a **[RUN]** b **[RUN]**).

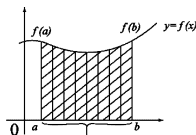
Через декілька хвилин результат буде відображений на дисплеї в поданні з плаваючою крапкою. В цей час реєстри пам'яті містять наступні дані.

Приклад	Операція	Результат
(Вибрати P1)	[P1]	0. ^{P1} ENT
Введені дані	456 [RUN]	456. ^{P1} ENT
	852 [RUN]	852. ^{P1} ENT
	321 [RUN]	321. ^{P1} ENT
	753 [RUN]	753. ^{P1} ENT
	369 [RUN]	369. ^{P1} ENT
	741 [RUN]	741. ^{P1} ENT
	684 [RUN]	684. ^{P1} ENT
	643 [RUN]	643. ^{P1} ENT
	[MR]	852. ^{P1} ENT
		Максимальне значення відображається на дисплеї.

11. ІНТЕГРАЛИ

Для обчислення інтегралів:

1. В режимі LFN введіть функцію $f(x)$
2. Задайте межі інтегрування

Обчислюємо інтеграл $\int_a^b f(x) dx$

N рівних частин

... ВАШИ ПОМОЩНИКИ

6.5. Операції с дробями:

— Преобразование простой дроби в десятичную осуществляется при помощи клавиш [=] и [a b/c].

Пример	Операція	Результат
$(1.5 \times 10^7) - ((2.5 \times 10^6) \times \frac{3}{100}) =$	1 [.] 5 [EXP] 7 [-] 2 [.] 5 [EXP] 6 [.] 3 [a b/c] 100 [=]	149250000.

— При дробных вычислениях сокращение дроби до самой маленькой величины осуществляется при помощи функционально-командных клавиш ([+], [-], [×], [÷]) или при помощи клавиши [=], если дробь кратная.

Пример	Операція	Результат
$5 \frac{68}{8} = 13 \frac{1}{2}$ Сокращение дробей	5 [a b/c] 68 [a b/c] 8 [=]	5_168_8. 13_1_2.

— При продолжительном нажатии клавиш [SHIFT] [d/c], величина преобразуется в неправильную дробь.

Пример	Операція	Результат
Продолжение предыдущего примера	[SHIFT] [d/c]	27_12.

— Результат вычислений при одновременном использовании простых и десятичных дробей получается в виде десятичной дроби.

Пример	Операція	Результат
$41 \times 78.9 =$ 52	41 [a b/c] 52 [×] 78 [.] 9 [=]	47_52. 62.20961539

6.6. Операції с процентами.

Пример	Операція	Результат
Добавить 15% к 2500	2500 [×] 15 [SHIFT] [%] [+] [=]	375. 2875.
25%-я скидка от 3500	3500 [×] 25 [SHIFT] [%] [+] [=]	875. 2635.
12% от 1200 18% от 1200 23% от 1200	1200 [×] [×] 12 [SHIFT] [%] 18 [SHIFT] [%] 23 [SHIFT] [%]	к 144. к 216. к 276.
30% от 192	192 [÷] [÷] 30 [SHIFT] [%] [=]	к 15.625
156% от 192	192 [×] 156 [SHIFT] [%] [=]	к 81.25

— К 1200 г добавили 600 г. Какой процент составит общий вес по отношению к исходному?

— К 1200 г добавили 510 г. Какой процент составит общий вес по отношению к исходному?

Операція	Результат
1200 [+] [+] 600 [SHIFT] [%] 510 [SHIFT] [%]	к 150. к 142.5.

— Каков процент составляет вес в 138 г по отношению к 150 г?

— Каков процент составляет вес в 129 г по отношению к 150 г?

Операція	Результат
150 [-] [-] 138 [SHIFT] [%] 129 [SHIFT] [%]	к -8. к 86.

Приклад	Операція	Результат
(Обрати режим RUN)	[MODE] [•]	0.
(Задати номер програми)	[P1]	10. ^{P1} [ENT]
(для «а» = 7)	7 [RUN]	169.7409791 ^{P1} [ENT] Результат S для «а» = 7
(для «а» = 15)	15 [RUN]	779.4228634 ^{P1} [ENT] Результат S для «а» = 15

Якщо програма містить команду повернення, але не містить команди введення та переривання програми, тоді вона буде виконуватися нескінченно. Щоб припинити виконання програми, натисніть кнопку [AC].

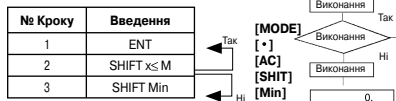
2. Умовний перехід (залежно від знаку вмісту X – регістру (дисплей)):

X>0: повернення до першого кроку програми, якщо вміст X – регістру більше нуля, в противному випадку – перехід до наступного кроку.

X ≤ M: повернення до першого кроку програми, якщо вміст X – регістру менше або дорівнює вмісту M-регістру (пам'ять), в противному випадку – перехід до наступного кроку.

Приклад: Знайти найбільше значення з множини чисел: 456, 852, 321, 753, 369, 741, 684 и 643.

Операція: [MODE] [EXP] [P1] Блок-схема:
[ENT] [SHIFT] [x ≤ M] [SHIFT] [Min]

Видалення та перезапис програм:

Видалення програми здійснюється двома способами:

1. Новій програмі присвоїти номер старої.
2. Видалити всі кроки старої програми.

Видалення однієї області виконання програми (P1 або P2).

[MODE] [EXP] [P2] (або **[P2]**) **[SHIFT] [PCL]**

↑
Обрати режим LRN.

Видалення обох областей виконання програми (P1 та P2).

[MODE] [EXP] [SHIFT] [PCL]

Безумовний та умовний перехід:

1. Безумовний перехід до першого кроку програми: RTN.

Для того, щоб повторити виконання програми у якості останнього кроку натисніть кнопки **[SHIFT] [RTN]**.

Приклад $S = a^2 \times 2\sqrt{3}$

Операція: **[MODE] [EXP] [P1]**

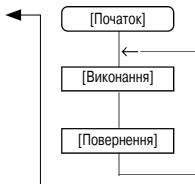
[ENT] 10 [SHIFT] [x²] 5 [x] 3 [x] [√] [=] [SHIFT] [RTN]

↑
Значення «a»

↑
Команда повернення

№ Шага	Ввод
1	ENT
2	SHIFT x ²
3	x
4	2
5	x
6	3
7	√
8	=
9	SHIFT RNT

Блок-схема

7. ВЫЧИСЛЕНИЯ В ДВОИЧНОЙ/ВОСЬМЕРИЧНОЙ/ДЕСЯТИЧНОЙ/ШЕСТНАДЦАТЕРИЧНОЙ СИСТЕМАХ ИСЧИСЛЕНИЯ.

— Двоичные, восьмеричные, десятичные, шестнадцатеричные вычисления и преобразования выполняются в режиме BASE- N (**[MODE][0]**).

— Основание системы исчисления вводится при помощи клавиш:

Клавиша	Система исчисления
[DEC]	Десятичная
[HEX]	Шестнадцатеричная

[SHIFT] [BIN] Двоичная	Восьмеричная
[SHIFT] [OCT]	

— Диапазон вычисления:

Система исчисления	Разряд	Диапазон
Двоичная	2 разряда	Положительный: $0 \leq x \leq 1111111111$ Отрицательный: $1000000000 \leq x \leq 1111111111$

Восьмеричная	8 разрядов	Положительный: $0 \leq x \leq 3777777777$ Отрицательный: $4000000000 \leq x \leq 7777777777$

Десятичная	10 разрядов	Положительный: $0 \leq x \leq 2147483647$ Отрицательный: $-2147483647 \leq x \leq 0$

Шестнадцатеричная	16 разрядов	Положительный: $0 \leq x \leq 7FFFFFFF$ Отрицательный: $80000000 \leq x \leq FFFFFFFF$

— Значение:

Система исчисления	Значение
Двоичная	0, 1

— Значение:

Система исчисления	Значение
Двоичная	0, 1

— Значение:

Система исчисления	Значение
Двоичная	0, 1

— Значение:

Система исчисления	Значение
Двоичная	0, 1

Восьмеричная 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
 Десятичная 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9
 Шестнадцатеричная 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, A, B, C, D, E

— Для ввода можно использовать только те значения, которые приведены в таблице. При отображении шестнадцатеричных чисел используются заглавные буквы A, C, E, F и строчные буквы b и d.

— Если калькулятор находится в режиме BASE- N, единицы измерения углов (градусы, радианы, грады) или формат представления чисел (FIX, SCI) изменить нельзя. Для изменения необходимо выйти из этого режима.

7.1. Преобразование значений из одной системы счисления в другую.

[MODE] [0] (режим BASE- N)

Пример	Операция	Результат
Преобразование числа 25 из десятичной системы исчисления (25_{10}) в двоичную.	[DEC] 25 [SHIFT] [BIN]	11001. ^b
Преобразование числа 25 из десятичной системы исчисления (25_{10}) в восьмеричную.	[SHIFT][OCT]	31. ^o
Преобразование числа 25 из десятичной системы исчисления (25_{10}) в шестнадцатеричную.	[HEX]	19. ^h
Преобразование числа 630 из десятичной системы исчисления (630_{10}) в двоичную.	[DEC] 630 [SHIFT] [BIN]	-E. ^b

— Если диапазон представления исходной величины превышает диапазон представления результата, преобразование не произойдет.

При спробі введення 39 кроку, на дисплеї з'явиться повідомлення, яке вказує на те, що введення наступного кроку неможливе. У цьому випадку натисніть кнопку [AC] для перевірки.

Після запуску кроки програми виконуються послідовно, один за одним. Зупинка програми для введення даних або зчитування результатів здійснюється за допомогою натискання кнопок [ENT] та [SHIFT] [HLT].

Після закінчення програми її виконання припиняється автоматично, цей стан відображається на дисплеї калькулятора. Таким чином, кнопка [HLT] не використовується.

Кожна операція складає один крок програми.

1) Операції, виконання яких здійснюється натисканням однієї кнопки:

Приклад: Числове значення +/-, +, -, x, ÷, =, (,), sin, log, ENT, ...

2) Операції, виконання яких здійснюється натисканням двох кнопок:

Приклад: hyp sin, SHIFT sin⁻¹, SHIFT x→y, SHIFT √y, SHIFT R→P, KOUT 2, SHIFT RAN#.....

3) Операції, виконання яких здійснюється натисканням трьох кнопок:

Приклад: SHIFT X→K 5, SHIFT hyp sin⁻¹, MODE 8 3

Для виправлення помилки, яка виникла при введенні програми (наприклад в режимі LRN), натисніть одну за одною кнопки [SHIFT] [PCL] та введіть правильну операцію.

Натиснення кнопки введення даних [(-), [0] – [9]] перед [EXP], [+/-], [1/x], або [c], не буде записано в такій послідовності, якщо вони вводяться відразу після натискання кнопки [ENT]. Запам'ятайте, що функція яка не впливає за числовими даним, буде записана як крок.

Приклад

Не записано

Не записано Записано (2 кроки)

Последовательность выполнения программы:

Программа зберігається в пам'яті калькулятора у визначеному порядку, який наведено нижче у таблиці.

№ кроку	Програма	№ кроку	Програма
1	P12	16	π
2	$\times$	17	$\div$
3	3	18	1
4	$\sqrt{\quad}$	19	8
5	$\times$	20	0
6	ENT	21	=
7	SHIFT x^2	22	SHIFT HLT
8	=	23	2
9	P2MODE 4	24	Kin $\times$ 1
10	ENT	25	Kin + 2
11	Kin 1	26	Kout 2
12	$\times$	27	sin
13	ENT	28	Kin $\times$ 1
14	Kin 2	29	Kout 1
15	$\times$		

Програма може містити до 38 кроків та складатися з 2-х областей виконання (P1 та P2), кожна з яких може використовуватися незалежно одна від одної.

Пример	Операция	Результат
Преобразование величины 1ABCDEF из шестнадцатеричной системы исчисления (1ABCDEF ₁₆) в десятичную.	[HEX] 1ABCDEF [DEC]	28036591. ^d
Преобразование числа 4000000000 из восьмеричной системы исчисления (4000000000 ₈) в десятичную.	[SHIFT][OCT] 4000000000 [DEC]	-536870912. ^d

7.2. Отрицательные выражения:

— Для получения отрицательной величины нажмите клавишу [NEG].

— Для всех значений отрицательное число представляется в виде двоичного дополнения.

[MODE] [0] (режим BASE-N)

Пример	Операция	Результат
Отрицательное значение для 1010 ₂	[SHIFT] [BIN] 1010 [NEG]	111110110. ^b
Преобразование в десятичную систему счисления	[DEC]	-10. ^d
Отрицательное значение для 1A ₁₆	[SHIFT] [HEX] 1A [NEG]	FFFFFFE6. ^h

7.3. Вычисления в двоичной/восьмеричной/десятичной/шестнадцатеричной системах исчисления.

Память и вычисления в скобках могут быть использованы для вычислений в двоичной, восьмеричной, десятичной и шестнадцатеричной системах исчисления.

Пример	Операция	Результат
$123_8 \times ABC_{16} = 37AF4_{16}$ $= 228084_{10}$	[SHIFT] [OCT] 123 [×] [HEX] ABC [=] [DEC]	37AF4. ^H 228084.
$7654_8 + 12_{10} = 334.33\dots_{10}$ $= 516_8$	[SHIFT] [OCT] 7654 [+] [DEC] 12 [=] [SHIFT] [OCT]	334. ^d 516. ^o

— Дробные части в результатах вычисления отбрасываются.

Пример	Операция	Результат
$110_2 + 456_8 \times 78_{10} + 1A_{16} = 390_{16}$ $= 912_{10}$	[SHIFT] [BIN] 110 [+] [SHIFT] [OCT] 456 [×] [DEC] 78 [+] [HEX] 1A [=] [DEC]	390. ^H 912. ^d

— При смешанном вычислении в первую очередь выполняются операции умножения и деления.

7.4. Логические операции:

— Для проведения логических операций в двоичной, восьмеричной, десятичной и шестнадцатеричной системе исчисления используются клавиши [AND], [OR], [XOR], [XNOR] и [NOT].

[MODE] [0] (режим BASE-N)

Пример	Операция	Результат
$1110_2 \text{ AND } 36_8 = 1110_2$	[SHIFT] [BIN] 1110 [AND] [SHIFT] [OCT] 36 [=] [SHIFT] [BIN]	16. ^o 1110. ^b

[Kin] [2] [×] [π] [÷] 180 [=] [SHIFT] [HLT]	LRN P2 10.47197551	Для отримання результату натисніть кнопку [HLT].
2 [Kin] [×] [1] [Kin] [÷] [2] [Kout] [2] [Sin] [Kin] [×] [1]	K1 × 2, K2 ÷ 2 $\text{Sin } \frac{\theta}{2} \times K1$	
[Kout] [1]	LRN P2 10.	Результат (a)

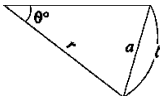
(Виконання збереженої програми).

(Обрати режим RUN)	[MODE] [•]	(повідомлення LRN зникає) 0.
(Обрана програма)	[P2]	10. ^{P2}
(Введення r)	12 [RUN]	10. ^{P2}
(Введення θ)	42 [*,,,,] 34 [*,,,,] [RUN]	^{P2} 8.915141819 Результат (l)
(Послідовно)	[RUN] [P2] 15 [RUN] 36 [RUN]	 8.711524731 Результат (a) ^{P2} 9.424777961 Результат (l)
(Послідовно)	[RUN]	 9.270509831 Результат (a)

Приклад 1. Знайти довжину дуги окружності «l» та довжину хорди «a» для сектора з радіусом «r» та кутом «θ».

$$l = \frac{\pi r \theta}{180}$$

$$a = 2r \sin \frac{\theta}{2}$$

Радіус	Кут	Довжина дуги	Довжина хорди
10 см	60°	(10.47) см	(10) см
12	42°34'	(8.91)	(8.71)
15	36°	(9.42)	(9.27)

*Величини, взяті у дужки, є результатом виконання програми.

Приклад	Операція	Результат
(Обрати режим LRN)	[MODE] [EXP]	LRN 0. P1 P2
(Обрана програма)	[P2] [MODE] [4] [ENT] 10	LRN 0. P2 LRN 10. P2
	[Kin] [1] [×] [ENT] 60	LRN 60. P2
		Значення величини «θ» вводиться в регістр пам'яті K2

120 ₁₀ OR 1101 ₂ = 12D ₁₆	[HEX] 120 [OR] [SHIFT] [BIN] 1101 [=] [HEX]	100101101. ^b 12d. ^H
2A ₁₆ XNOR 5D ₁₆ = FFFFFFFF88 ₁₆	[HEX] 2A [XNOR] 5D [=]	FFFFFFFF88. ^H
1010 ₂ AND (A ₁₆ OR 7 ₁₆) = 1010 ₂	[SHIFT] [BIN] 1010 [AND] [(] [HEX] A [OR] 7 [)] [=] [SHIFT] [BIN]	A. ^H 1010. ^b
1A ₁₆ AND 2E ₁₆ = A ₁₆	[HEX] 2F [AND] [AND] 1A [=]	A. ^H
3B ₁₆ AND 2E ₁₆ = 2B ₁₆	3B [=]	2b. ^H
NOT of ABCDEF ₁₆	[HEX] ABCDEF [NOT]	F5443210. ^H

8. ВЫЧИСЛЕНИЯ ФУНКЦИЙ:

— При работе с научными функциями, калькулятор может производить все базовые операции, включая действия в скобках.

— При отображении результата вычисления на дисплее не вводите новые числа и не нажимайте функциональные клавиши, так как при вводе сложной формулы изображение может исчезнуть.

— Если калькулятор находится в режиме [BASE - N], единицы измерения углов (градусы, радианы, градусы) или формат представления чисел изменить нельзя.

Для осуществления данных действий необходимо выйти из этого режима.

8.1. Преобразование из шестнадцатеричной системы исчисления в десятичную и обратно.

— Преобразование величины (градус, минута и секунда) из шестнадцатеричной системы исчисления в десятичную осуществляется при помощи клавиши [*,,].

— Преобразование величины из десятичной системы исчисления в шестнадцатеричную осуществляется при помощи клавиш **[Shift]** [$\frac{1}{x}$].

Пример	Операция	Результат
25°30'48" =	25 [°,']	25.
	30 [°,']	25.5
	48 [°,']	25.51333333
	[SHIFT] [$\frac{1}{x}$]	25°30'48"

8.2. Тригонометрия. Обратные тригонометрические функции.

Пример	Операция	Результат
$\sin \frac{\pi}{6} \text{ rad} =$	[$\frac{\pi}{x}$] ([MODE] [5]) [π] [$\div$] 6 [=] [sin]	0.5
$\cos 63^\circ 52' 41'' =$	[$\frac{D}{x}$] ([MODE] [4]) 63 [°,'] 52 [°,'] 63 [°,'] [cos]	63.87805556 0.440283084
$\tan (-35 \text{ gra}) =$	[$\frac{G}{x}$] ([MODE] [4]) 35 [+/-] [tan]	-0.612800788
$\operatorname{cosec} 30^\circ = 1/\sin 30^\circ =$	[$\frac{D}{x}$] 30 [sin] [SHIFT] [1/x]	2.
$\tan^{-1} 0.6104 =$	[$\frac{D}{x}$] [°] 6104 [SHIFT] [tan-1] [SHIFT] [$\frac{1}{x}$]	31.39989118 31°23'59.61"

(Вибір номеру програми)	[P1]	LRN 0. P1 P2
		Оберіть область програми P1 або P2
	2	LRN 2. P1
	[x]	LRN 2. P1
	3	LRN 3. P1
	[√]	LRN 1.732050808 P1
	[x]	LRN 3.464101615 P1
	[ENT] 15	LRN 15. P1
	[SHIFT] [x²]	LRN 225. P1
	[=]	LRN 779.4228634 P1
(Введення даних)		\$ для a = 15

Програма збережена в області пам'яті P1.
Виконання збережені програми.

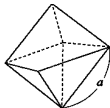
Приклад	Операция	Результат
(Обрати режим RUN)	[MODE] [•]	(повідомлення LRN зникне з дисплею) LRN 779.4228634 P1
(Обрана програма)	[P1]	LRN 3.464101615 P1
	3 [RUN]	31.17691454 \$ для a=3
	[P1] 8 [RUN]	221.7025034 \$ для a = 8

кнопки **[MODE] [EXP]**. Для виконання програми після її збереження введіть дані та натисніть кнопку **[RUN]**. Програма буде виконана з уведеними даними. Ця процедура дуже зручна при повторенні обчислень з різноманітними наборами даних.

Збереження та виконання програм.

Приклад: Знайти площу поверхні правильних октаедрів, довжина ребер яких відповідно дорівнює: 15, 3, 8 см.

$$\text{Рівняння: } S = 2 \cdot 3\sqrt{a^2}$$

Довжина ребер	Поверхня
15 см	779.42 см²
3	31.18
8	221.7

Для вирішення цієї задачі натисніть наступну комбінацію кнопок:
 $2 [x] 3 [\sqrt{ }] [x] 15 [\text{SHIFT}] [x^2] [=] \rightarrow S$

↑
Значення даних

Цю операцію необхідно виконати у режимі LRN **[MODE] [EXP]**. Врахуйте, що кнопка **[RUN]** має бути натиснута перед введенням даних (у цьому випадку перед значенням величини «a»).

Приклад	Операція	Результат
Обрати режим LRN)	[MODE] [EXP]	LRN P1 P2 0. На дисплеї з'явиться повідомлення: LRN, P1, P2.

8.3. Гиперболические функции.

Обратные гиперболические функции.

Пример	Операция	Результат
$\cosh 1.5 - \sinh 1.5 =$	1 [•] 5 [SHIFT] [MIN] [HYP] [cos] [-] [MR] [HYP] [sin] [=] [In]	2.352409615 0.22313016 -1.5
$\sinh^{-1}30 =$	30 [SHIFT] [HYP] [sin⁻¹]	4.094622224
Найти x если $\tanh 4x = 0.88$ $x = \frac{\tanh^{-1}0.88}{4} =$	[•] 88 [SHIFT] [HYP] [tan⁻¹] [÷] 4 [=]	0.343941914

8.4 Логарифмы/возведение в степень (антилогарифмы, натуральные антилогарифмы, степени и корни).

Пример	Операция	Результат
$\log 1.23 (= \log_{10} 1.23) =$	1 [•] 23 [log]	0.089905111
$\ln 90 (= \log_e 90)$	90 [In]	4.49980967
$10^{24} + 5 \cdot e^{-3} =$	[•] 4 [SHIFT] [10^x] [+] 5 [x] 3 [+/-] [SHIFT] [e^x] [=]	2.760821773
$123^{1/7} (= \sqrt[7]{123}) =$	123 [SHIFT] [x√y] 7 [=]	1.988647795
$3^{12} + e^{10} =$	3 [x^y] 12 [+] 10 [SHIFT] [e^x] [=]	553467.4658

log sin 40° + log cos 35° (антилогарифм) 0.526540784	□ 40 [sin] [log] [+] 35 [cos] [log] [=] [SHIFT] [10 ^x]	-0.278567983 0.526540784

8.5. Корни квадратные, корни кубические, квадраты чисел, обратные величины и факториалы.

Пример	Операция	Результат
$\sqrt{49}$	49 [$\sqrt{\quad}$] [=]	7.
$\sqrt[3]{729}$	729 [SHIFT] [$\sqrt[3]{\quad}$] [=]	9.
$9^2 + 12^2 =$	9 [SHIFT] [x ²] [+] 12 [SHIFT] [x ²] [=]	225.
$\frac{1}{\frac{1}{3} \cdot \frac{1}{4}}$	3 [SHIFT] [1/x] [-] 4 [SHIFT] [1/x] [=] [SHIFT] [1/x]	12.
10! (= 1 x 2 x 3 x ... x 9 x 10) =	10 [SHIFT] [x!]	3628800.

8.6. Прочие функции (FIX, SCI, ENG, FLO).

Пример	Операция	Результат
1.234 + 1.234 =	[FIX2] ([MODE] [7] [2]) 1 [•] 234 [+]	FIX 1.23
	1 [•] 234 [=] [MODE] [9]	FIX 2.47
	[FIX2] 1 [•] 234 [SHIFT] [RND] [+]	FIX 2.468
	1 [•] 234 [SHIFT] [RND] [=]	FIX 1.23
	[MODE] [9]	FIX 2.47 2.468

Для отримання відхилення $\hat{y}$ натисніть кнопки **x [In] [ŷ]**.
Для отримання відхилення $\hat{x}$ натисніть кнопки **Y [SHIFT] [x̂] [SHIFT] [e^x]**.

Зверніть увагу: $\Sigma \ln x$, $\Sigma (\ln x)^2$, $\Sigma \ln x$ обчислюється замість Σx , Σx^2 , $\Sigma x y$.

– Експоненціальне рівняння регресії:

Рівняння: $y = A \cdot e^{Bx}$

Введені значення даних є логарифмом Y (lny), а X є таким же, як і в рівнянні лінійної регресії.

Операції корекції такі ж, як і в лінійній регресії.

Для отримання коефіцієнта A, натисніть кнопки **[Shift] [A] [Shift] [e^x]**.

Для отримання відхилення $\hat{y}$ натисніть кнопки **x [ŷ] [SHIFT] [e^x]**.

Для отримання відхилення $\hat{x}$ натисніть кнопки **[In] [Shift] [x̂]**. Зверніть увагу: $\Sigma \ln y$, $\Sigma (\ln y)^2$ і $\Sigma \ln x \cdot \ln y$ обчислюються замість Σy , Σy^2 , $\Sigma x y$.

– Ступінне рівняння регресії:

Рівняння: $y = A \cdot x^B$

– ln x і lny – введені значення даних.

Операції корекції такі ж, як і в лінійній регресії.

Для отримання коефіцієнта A, натисніть кнопки **[Shift] [A] [Shift] [e^x]**.

Для отримання відхилення $\hat{y}$ натисніть кнопки **x [In] [ŷ] [Shift] [e^x]**.

Для отримання відхилення $\hat{x}$ натисніть кнопки **Y [In] [Shift] [x̂] [Shift] [e^x]**.

Зверніть увагу: $\Sigma \ln x$, $\Sigma (\ln x)^2$, $\Sigma \ln y$, $\Sigma (\ln y)^2$ і $\Sigma \ln x \cdot \ln y$ обчислюються замість Σx , Σx^2 , Σy , Σy^2 , $\Sigma x y$.

10. ПРОГРАМУВАННЯ ОБЧИСЛЕНЬ

– В пам'яті калькулятора є 2 області збереження програм, кожна з яких може складатися з 38 кроків.

Для занесення програми (математичної процедури) у пам'ять калькулятора необхідно одноразово виконати її в режимі LRN, (натисніть

Пояснения	Операция	Результат
	[LR] [SHIFT] [KAC] 2 [X ₀ Y ₀] 3 [DATA]	3.
(помилка)	4	4.
(виправлення помилки)	[C] 3 [X ₀ Y ₀] 4 [DATA]	0. 3 4
(помилка)	3 [X ₀ Y ₀]	3.
(виправлення помилки)	2 [X ₀ Y ₀] 4 [DATA]	2. 4.
(помилка)	1 [X ₀ Y ₀] 5 [DATA]	1 5
(виправлення помилки)	[SHIFT] [DEL] 3 [X ₀ Y ₀] 5 [DATA] 2 [X ₀ Y ₀] 4 [X ₀ Y ₀]	5 5 5 4.
(помилка)	6 [DATA]	6.
(виправлення помилки)	[SHIFT] [DEL] 2 [X ₀ Y ₀] 5 [DATA]	6. 5.
(виправлення помилки)	4 [X ₀ Y ₀] 4 [SHIFT] [DEL] 4 [X ₀ Y ₀] 5 [DATA]	4. 5.

Цей варіант виправлення помилок можна вжити для рівнянь логарифмічної, експоненціальної та статечної регресії.

– Логарифмічне рівняння регресії:

Рівняння: $y = A + B \cdot \ln x$

– Введенні значення даних є логарифмом X ($\ln c$), а Y є таким же, як і в рівнянні лінійної регресії.

– Операції по обчисленню та корекції коефіцієнтів регресії такі ж, як і в лінійній регресії.

$1+3+1+3=$	[SCI2] [(MODE) [8] [2] 1 [-] 3 [+] 1 [-] 3 [+] [MODE] [9]	sci 3.3 - 0.1 sci 6.7 - 0.1 0.666666666 sci 3.3 - 0.1 sci 6.7 - 0.1 0.66
123 м x 456 = 56088 м = 56.088 км	123 [x] 456 [=] [ENG]	56088 56.088 0.3
Генерирование случайного числа расположенного между 0.000 и 0.999.	[SHIFT] [RND#]	0.648 (пример)

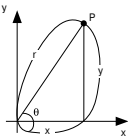
8.7. Преобразование координат из полярной системы в прямоугольную.

Уравнение: $x = r \cdot \cos \theta$ $y = r \cdot \sin \theta$

Пример. Определите значение X и Y , если точка P в полярной системе координат, имеет следующие значения:

Угол $\theta = 60^\circ$,

Модуль вектора $r = 2$.

Пример	Операция	Результат
	D 2 [SHIFT] [P→R] 60 [SHIFT] [X↔Y]	1. (x) 1.732050808 (x)

8.8. Преобразование координат из прямоугольной системы в полярную.

$$\text{Уравнение: } r = \sqrt{x^2 + y^2} \quad \theta = \tan^{-1} y/x \quad (-180^\circ < \theta \leq 180^\circ)$$

Пример. Найдите модуль вектора «r» и угол θ в радианах, если точка P в прямоугольной системе имеет следующие координаты:

Пример	Операция	Результат
	[D] 1 [SHIFT] [R→P] 3 [√] [=] [SHIFT] [X↔Y]	2. (r) 1.047197551 (θ в радианах)

8.9. Перестановки.

Начальное условие: $n \geq r$ (n, r – натуральные числа).

$$\text{Уравнение: } nPr = \frac{n!}{r!(n-r)!}$$

Пример. Каково количество перестановок из 7 элементов по 5?

Пример	Операция	Результат
	7 [SHIFT] [nPr] 5 [=]	2520.

8.10. Сочетания:

Начальное условие: $n \geq r$ (n, r – натуральные числа).

$$\text{Уравнение: } nCr = \frac{n!}{r!(n-r)!}$$

... ВАШІ ПОМІЧНИКИ

Знайдіть константу (A), коефіцієнт регресії (B), коефіцієнт кореляції (r) та відхилення ($\hat{x}$, $\hat{y}$), використовуючи задані величини.

Пояснення	Операція	Результат
	[LR] [SHIFT] [KAC] 10 [X ₀ Y ₀] 1003 [DATA] 15 [X ₀ Y ₀] 1005 [DATA] 20 [X ₀ Y ₀] 1010 [DATA] 25 [X ₀ Y ₀] 1008 [DATA] 30 [X ₀ Y ₀] 1014 [DATA] [SHIFT] [A] [SHIFT] [B] [SHIFT] [r]	10. 1003. 1005. 1010. 1008. 1014. 998. 0.5 (B) 0.919018277 (r)
(При температурі 18 градусів)	18 [ŷ]	1007. (мм)
(Якщо довжина складає 1000 мм)	1000 [SHIFT] [x̂]	4. (°C)

Примітка: для отримання величин: Σx^2 , Σx , n , Σy^2 , Σy , Σxy , $\bar{x}$, $x\hat{0}$, $x\hat{0}_{...}$, $\bar{y}$, $y\hat{0}$, $y\hat{0}_{...}$, A, B, натисніть кнопку **[Kout]** або **[Shift]**, а потім цифрові кнопки (від [1] до [9]).

– Виправлення введених даних.

Приклад:

xi	2	3	2	3	2	4
yi	3	4	4	5	5	5

(виправлення помилки)	[SHIFT] [DEL] [•] 6 [+/-] [DATA]	-1.6 -0.6
(виправлення помилки)	2 [•] 7 [SHIFT] [DEL] [•] 5 [×] 4 [DATA]	2.7 0.5 0.5
(помилка)	1 [•] 4 [×]	1.4
(виправлення помилки)	[AC] 1 [•] 3 [×] 3 [DATA] [•] 8 [×] 5 [DATA] [SHIFT] [n] [SHIFT] [x̄] [SHIFT] [xO _{n-1}]	0. 12. 0.8 17. 0.635294117 0.95390066

9.2 Регресійний аналіз:

Для входу до режиму «LR» натисніть кнопки [MODE] [2].

– Лінійна регресія.

Рівняння: $y = A + Bx$

$$A = \frac{\sum y - B \cdot \sum x}{n} \quad B = \frac{n \cdot \sum xy - \sum x \cdot \sum y}{n \cdot \sum x^2 - (\sum x)^2}$$

$$r = \frac{n \cdot \sum xy - \sum x \cdot \sum y}{\sqrt{\{n \cdot \sum x^2 - (\sum x)^2\} \{n \cdot \sum y^2 - (\sum y)^2\}}}$$

Приклад: Результати вимірювання довжини та температури сталюгого бруса:

Температура	Довжина
10 °C	1003 мм
15	1005
20	1010
25	1008
30	1014

Пример. Каково количество сочетаний из 10 элементов по 8?

Пример	Операция	Результат
	10 [SHIFT] [nCr] 8 [=]	45.

9. СТАТИСТИЧЕСКИЕ ВЫЧИСЛЕНИЯ

Перед началом статистических вычислений нажмите клавиши [SHIFT] и [KAC].

9.1. Среднеквадратичное отклонение.

— Для работы в режиме «SD» нажмите клавиши [MODE] [3].

Пример. Найдите значения σ_{n-1} , σ_n , $\bar{x}$, n , $\sum x$ и $\sum x^2$ для следующей последовательности данных: 55, 54, 51, 55, 53, 53, 54, 52.

Пояснения	Операция	Результат
	[SD] [SHIFT] [KAC] [55] [DATA] [54] [DATA] [51] [DATA] [55] [DATA] [53] [DATA] [DATA] [54] [DATA] [52] [DATA]	52.
(среднеквадратичное отклонение выборки)	[SHIFT] [xO _{n-1}]	1.407885953
(среднеквадратичное отклонение совокупности)	[SHIFT] [xO _n]	1.316956719
(среднее арифметическое)	[SHIFT] [x̄]	53.375
(число значений)	[Kout] [n]	8.
(сумма значений)	[Kout] [Σx]	427.
(сумма квадратов значений)	[Kout] [Σx ²]	22805.

Примечание:

Среднеквадратичное отклонение выборки $\hat{\sigma}_{n-1}$ вычисляется по формуле:

$$\sqrt{\frac{\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}}{n-1}}$$

Среднеквадратичное отклонение совокупности $\hat{\sigma}_n$ вычисляется по формуле:

$$\sqrt{\frac{\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}}{n}}$$

Среднее арифметическое значение $\bar{x}$ вычисляется по формуле:

$$\frac{\sum x}{n}$$

— Клавиши $[x\hat{\sigma}_{n-1}]$, $[x\hat{\sigma}_n]$, $[\bar{x}]$, $[n]$, $[\sum x]$ и $[\sum x^2]$ могут быть нажаты в любой последовательности.

Пример. Найдите n , $\bar{x}$, $\hat{\sigma}_{n-1}$ для данных: 1.2, -0.9, -1.5, 2.7, -0.6, 0.5, 0.5, 0.5, 0.5, 1.3, 1.3, 1.3, 0.8, 0.8, 0.8, 0.8, 0.8.

Пояснения	Операция	Результат
	[SD] [SHIFT] [KAC] 1 [•] 2 [DATA] [•] 9 [+/-] [DATA]	-0.9
(ошибка)	2 [•] 5 [+/-]	-2.5
(исправление ошибки)	[C] 1 [•] 5 [+/-][DATA] 2 [•] 7 [DATA]	0. -1.5 2.7
(ошибка)	[DATA]	2.7
(ошибка)	1 [•] 6 [+/-][DATA]	-1.6

Примітка:

Середньоквадратичне відхилення вибірки $\hat{\sigma}_{n-1}$ обчислюється за формулою:...

$$\sqrt{\frac{\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}}{n-1}}$$

Середньоквадратичне відхилення сполучення $\hat{\sigma}_n$ обчислюється за формулою:...

$$\sqrt{\frac{\sum x^2 - \frac{(\sum x)^2}{n}}{n}}$$

Середнє арифметичне значення $\bar{x}$ обчислюється за формулою:

$$\frac{\sum x}{n}$$

— Кнопки $[x\hat{\sigma}_{n-1}]$, $[x\hat{\sigma}_n]$, $[\bar{x}]$, $[n]$, $[\sum x]$ и $[\sum x^2]$ можуть бути натиснуті в будь-якій послідовності.

Наприклад: Знайдіть n , $\bar{x}$, $\hat{\sigma}_{n-1}$ для даних: 1.2, -0.9, -1.5, 2.7, -0.6, 0.5, 0.5, 0.5, 0.5, 1.3, 1.3, 1.3, 0.8, 0.8, 0.8, 0.8, 0.8.

Пояснення	Операция	Результат
	[SD] [SHIFT] [KAC] 1 [•] 2 [DATA] [•] 9 [+/-] [DATA]	-0.9
(помилка)	2 [•] 5 [+/-]	-2.5
(виправлення помилки)	[C] 1 [•] 5 [+/-][DATA] 2 [•] 7 [DATA]	0. -1.5 2.7
(помилка)	[DATA]	2.7
(помилка)	1 [•] 6 [+/-][DATA]	-1.6

Приклад: Яка кількість сполучень з 10 елементів по 8?

Приклад	Операція	Результат
	10 [SHIFT] [nCr] 8 [=]	45.

9. СТАТИСТИЧНІ ОБЧИСЛЕННЯ:

Перед початком статистичних обчислень натисніть кнопки [SHIFT] та [KAC].

9.1. Середньоквадратичне відхилення.

— Для роботи у режимі «SD» натисніть кнопки [MODE] [3].

Наприклад: Знайдіть значення $\hat{\sigma}_{n-1}$, $\hat{\sigma}_n$, $\bar{x}$, Σx і Σx^2 для наступної послідовності даних: 55, 54, 51, 55, 53, 53, 54, 52.

Пояснення	Операція	Результат
	[SD] [SHIFT] [KAC] [55] [DATA] [54] [DATA] [51] [DATA] [55] [DATA] [53] [DATA] [DATA] [54] [DATA] [52] [DATA]	52.
(середньоквадратичне відхилення вибірки)	[SHIFT] [xO _{n-1}]	1.407885953
(середньоквадратичне відхилення сполучення)	[SHIFT] [xO _n]	1.316956719
(середнє арифметичне)	[SHIFT] [x]	53.375
(кількість значень)	[Kout] [n]	8.
(сума значень)	[Kout] [Σx]	427.
(сума квадратів значень)	[Kout] [Σx ²]	22805.

(исправление ошибки)	[SHIFT] [DEL] [•] 6 [+/-] [DATA]	-1.6 -0.6
(исправление ошибки)	2 [•] 7 [SHIFT] [DEL] [•] 5 [x] 4 [DATA]	2.7 0.5 0.5
(ошибка)	1 [•] 4 [x]	1.4
(исправление ошибки)	[AC] 1 [•] 3 [x] 3 [DATA] [•] 8 [x] 5 [DATA] [SHIFT] [n] [SHIFT] [x̄] [SHIFT] [xO _{n-1}]	0. 12. 0.8 17. 0.635294117 0.95390066

9.2. Регрессионный анализ.

Для входа в режим «LR» нажмите клавиши [MODE] [2].

— Линейная регрессия.

Уравнение: $y = A + Bx$

$$A = \frac{\Sigma y}{n} - B \cdot \frac{\Sigma x}{n} \quad B = \frac{n \cdot \Sigma xy - \Sigma x \cdot \Sigma y}{n \cdot \Sigma x^2 - (\Sigma x)^2}$$

$$r = \frac{n \cdot \Sigma xy - \Sigma x \cdot \Sigma y}{\sqrt{\{n \cdot \Sigma x^2 - (\Sigma x)^2\} \{n \cdot \Sigma y^2 - (\Sigma y)^2\}}}$$

Пример. Результаты измерения длины и температуры стального бруса:

Температура	Длина
10 °C	1003 мм
15	1005
20	1010
25	1008
30	1014

Найдите константу (А), коэффициент регрессии (В), коэффициент корреляции (r) и отклонения ($\hat{x}$, $\hat{y}$), используя заданные величины.

Пояснения	Операция	Результат
	[LR] [SHIFT] [KAC] 10 [X ₀ Y ₀] 1003 [DATA] 15 [X ₀ Y ₀] 1005 [DATA] 20 [X ₀ Y ₀] 1010 [DATA] 25 [X ₀ Y ₀] 1008 [DATA] 30 [X ₀ Y ₀] 1014 [DATA] [SHIFT] [A] [SHIFT] [B] [SHIFT] [r]	10. 1003. 1005. 1010. 1008. 1014. 998. 0.5 (B) 0.919018277 (r)
(При температуре 18 градусов)	18 [ŷ]	1007. (мм)
(Если длина составляет 1000 мм)	1000 [SHIFT] [x̂]	4. (°C)

Примечание: для получения величин: Σx^2 , Σx , n , Σy^2 , Σy , Σxy , $\bar{x}$, $x\bar{y}$, $x\bar{y}$, $\bar{y}$, $y\bar{x}$, $y\bar{x}$, $\bar{y}$, А, В и r нажмите клавишу [Kout] или [Shift], а затем цифровые клавиши (от [1] до [9]).

— Исправление введенных данных.

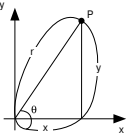
Пример:

xi	2	3	2	3	2	4
yi	3	4	4	5	5	5

8.8. Перетворення координат з прямокутної системи в полярну.

$$r = \sqrt{x^2 + y^2} \quad \theta = \tan^{-1} y/x \quad (-180^\circ < \theta \leq 180^\circ)$$

Наприклад: Знайдіть модуль вектору «r» та кут θ в радіанах, якщо точка P у прямокутній системі координат, має наступні координати:

Приклад	Операция	Результат
	D 1 [SHIFT] [R→P] 3 [√] [=] [SHIFT] [X↔Y]	2. (r) 1.047197551 (θ в радіанах)

8.9. Перестановки.

Початкова умова: $n \geq r$ (n, r – натуральні числа).

$$\text{Рівняння: } nPr = \frac{n!}{r!(n-r)!}$$

Приклад: Яка кількість перестановок з 7 елементів по 5?

Приклад	Операция	Результат
	7 [SHIFT] [nPr] 5 [=]	2520.

8.10. Сполучення:

Початкова умова: $n \geq r$ (n, r – натуральні числа).

$$\text{Рівняння: } nCr = \frac{n!}{r!(n-r)!}$$

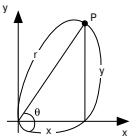
$1 \div 3 + 1 \div 3 =$	[SCI2] ([MODE] [8] [2]) 1 [+] 3 [+] 1 [+] 3 [+] [MODE] [9]	SCI 3.3 - 0.1 SCI 6.7 - 0.1 0.666666666 SCI 3.3 - 0.1 SCI 6.7 - 0.1 0.66
123 м x 456 = 56088 м = 56.088 км	123 [x] 456 [=] [ENG]	56088 56.088 0.3
Генерування випадкового числа, яке розміщується між 0.000 та 0.999.	[SHIFT] [RND#]	0.648 (приклад)

8.7. Перетворення координат з полярної системи у прямокутну.

Рівняння: $x = r \cdot \cos \theta$ $y = r \cdot \sin \theta$

Приклад: Визначте значення X та Y, якщо точка P в полярній системі координат, має наступні значення:

Кут $\theta = 60$ градусів,
Модуль вектору $r = 2$.

Приклад	Операція	Результат
	[D] 2 [SHIFT] [P<->R] 60 [SHIFT] [X<->Y]	1. (x) 1.732050808 (y)

Пояснения	Операция	Результат
	[LR] [SHIFT] [KAC] 2 [X₀Y₀] 3 [DATA]	3.
(ошибка)	4	4.
(исправление ошибки)	[C] 3 [X ₀ Y ₀] 4 [DATA]	0. 3 4
(ошибка)	3 [X ₀ Y ₀]	3.
(исправление ошибки)	2 [X ₀ Y ₀] 4 [DATA]	2. 4.
(ошибка)	1 [X ₀ Y ₀] 5 [DATA]	1 5
(исправление ошибки)	[SHIFT] [DEL] 3 [X ₀ Y ₀] 5 [DATA] 2 [X ₀ Y ₀] 4 [X ₀ Y ₀]	5 5 5 4.
(ошибка)	6 [DATA]	6.
(исправление ошибки)	[SHIFT] [DEL] 2 [X ₀ Y ₀] 5 [DATA]	6. 5.
(исправление ошибки)	4 [X ₀ Y ₀] 4 [SHIFT] [DEL] 4 [X ₀ Y ₀] 5 [DATA]	4. 5.

Этот вариант исправления ошибок можно применять для уравнений логарифмической, экспоненциальной и степенной регрессии.

— Логарифмическое уравнение регрессии:

Уравнение: $y = A + B \cdot \ln x$

Введенные значения данных являются логарифмом $X(\ln x)$, а Y является таким же, как и в уравнении линейной регрессии.

Операции по вычислению и коррекции коэффициентов регрессии такие же, как и в линейной регрессии.

Для получения отклонения $\hat{y}$ нажмите клавиши **x [In] [ŷ]**.

Для получения отклонения $\hat{x}$ нажмите клавиши **Y [SHIFT] [x̂] [SHIFT] [e⁻]**.

Обратите внимание: $\Sigma \ln x$, $\Sigma (\ln x)^2$, $\Sigma \ln x \cdot y$ вычисляются вместо Σx , Σx^2 , Σxy .

— Экспоненциальное уравнение регрессии:

Уравнение: $y = A \cdot e^{Bx}$

Введенные значения данных являются логарифмом $Y(\ln y)$, а X является таким же, как и в уравнении линейной регрессии.

Операции коррекции такие же, как и в линейной регрессии.

Для получения коэффициента A нажмите клавиши **[Shift] [A] [Shift] [e⁻]**.

Для получения отклонения $\hat{y}$ нажмите клавиши **x [ŷ] [SHIFT] [e⁻]**.

Для получения отклонения $\hat{x}$ нажмите клавиши **[In] [SHIFT] [x̂]**.

Обратите внимание: $\Sigma \ln y$, $\Sigma (\ln y)^2$ и $\Sigma \ln x \cdot \ln y$ вычисляются вместо Σy , Σy^2 , Σxy .

— Степенное уравнение регрессии:

Уравнение: $y = A \cdot x^B$

$\ln x$ и $\ln y$ — введенные значения данных.

Операции коррекции такие же, как и в линейной регрессии.

Для получения коэффициента A нажмите клавиши **[Shift] [A] [Shift] [e⁻]**.

Для получения отклонения $\hat{y}$ нажмите клавиши **x [In] [ŷ] [SHIFT] [e⁻]**.

Для получения отклонения $\hat{x}$ нажмите клавиши **Y [In] [SHIFT] [x̂] [SHIFT] [e⁻]**.

Обратите внимание: $\Sigma \ln x$, $\Sigma (\ln x)^2$, $\Sigma \ln y$, $\Sigma (\ln y)^2$ и $\Sigma \ln x \cdot \ln y$ вычисляются вместо Σx , Σx^2 , Σy , Σy^2 , Σxy .

10. ПРОГРАММИРОВАНИЕ ВЫЧИСЛЕНИЙ

— В памяти калькулятора имеется 2 области сохранения программ, каждая из которых может состоять из 38 шагов.

$\log \sin 40^\circ + \log \cos 35^\circ$ (антилогарифм) 0.526540784	D 40 [sin] [log] [+] 35 [cos] [log] [=] [SHIFT] [10 ⁰]	-0.278567983 0.526540784

8.5. Корні квадратні, корні кубічні, квадрати чисел, зворотні величини та факторіали.

Приклад	Операція	Результат
$\sqrt{49}$	49 [√] [=]	7.
$\sqrt[3]{729}$	729 [SHIFT] [³ √] [=]	9.
$9^2 + 12^2 =$	9 [SHIFT] [x ²] [+] 12 [SHIFT] [x ²] [=]	225.
$\frac{1}{\frac{1}{3} - \frac{1}{4}}$	3 [SHIFT] [1/x] [-] 4 [SHIFT] [1/x] [=] [SHIFT] [1/x]	12.
$10! (= 1 \times 2 \times 3 \times \dots \times 9 \times 10) =$	10 [SHIFT] [x!]	3628800.

8.6. Інші функції (FIX, SCI, ENG, FLO):

Приклад	Операція	Результат
$1.234 + 1.234 =$	[FIX2] ([MODE] [7] [2]) 1 [•] 234 [+]	FIX 1.23
	1 [•] 234 [=]	FIX 2.47
	[MODE] [9] [FIX2] 1 [•] 234	2.468
	[SHIFT] [RND] [+]	FIX 1.23
	1 [•] 234 [SHIFT] [RND] [=]	FIX 2.47
	[MODE] [9]	2.468

8.3. Гиперболічні функції. Зворотні гіперболічні функції.

Приклад	Операція	Результат
$\cosh 1.5 - \sinh 1.5 =$	1 [•] 5 [SHIFT] [MIN] [HYP] [cos] [-] [MR] [HYP] [sin] [=] [ln]	2.352409615 0.22313016 -1.5
$\sinh^{-1}30 =$	30 [SHIFT] [HYP] [sin ⁻¹]	4.094622224
Знайти x, якщо $\tanh 4x = 0.88$ $x = \frac{\tanh^{-1}0.88}{4} =$	[•] 88 [SHIFT] [HYP] [tan ⁻¹] [+] 4 [=]	0.343941914

8.4 Логарифми/зведення у ступінь (антилогорифми, натуральні антилогорифми, ступені та корені).

Приклад	Операція	Результат
$\log 1.23 (= \log_{10} 1.23) =$	1 [•] 23 [log]	0.089905111
$\ln 90 (= \log_e 90)$	90 [ln]	4.49980967
$10^{0.4} + 5 \cdot e^{-3} =$	[•] 4 [SHIFT] [10 ^x] [+] 5 [×] 3 [+/-] [SHIFT] [e ^x] [=]	2.760821773
$123^{1/7} (= \sqrt[7]{123}) =$	123 [SHIFT] [√y] 7 [=]	1.988647795
$3^{12} + e^{10} =$	3 [x ^y] 12 [+] 10 [SHIFT] [e ^x] [=]	553467.4658

... ВАШИ ПОМОЩНИКИ

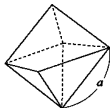
Для занесення програми (математической процедуры) в память калькулятора необходимо однократно выполнить ее в режиме LRN, (нажмите клавиши **[MODE] [EXP]**).

Для выполнения программы после ее сохранения введите данные и нажмите клавишу **[RUN]**. Программа будет выполнена с введенными данными. Данная процедура очень удобна при повторении вычисления с разными наборами данных.

Сохранение и выполнение программ.

Пример. Найти площадь поверхности правильных октаэдров, длина ребер которых соответственно равна: 15, 3, 8 см.

Уравнение: $S = 2\sqrt{3}a^2$

Длина ребер	Поверхность
15 см	779.42 см²
3	31.18
8	221.7

Для решения данной задачи, нажмите следующую комбинацию клавиш: **2 [×] 3 [√] [×] 15 [SHIFT] [x²] [=] → S**

↑
Значение данных

Эту операцию необходимо выполнять в режиме LRN **[MODE] [EXP]**. Учтите, что клавиша **[RUN]** должна быть нажата перед вводом данных (в данном случае, перед значением величины «a»).

Пример	Операція	Результат			
(Выбрать режим LRN)	[MODE] [EXP]	<table border="1"> <tr> <td>LRN</td> <td>0.</td> <td>P1 P2</td> </tr> </table> На дисплее появляются сообщения LRN, P1, P2.	LRN	0.	P1 P2
LRN	0.	P1 P2			

(Выбор номера программы)	[P1]	LRN 0. P1 P2
	2	Выберите область программы P1 или P2.
	[x]	LRN 2. P1
	3	LRN 3. P1
	[√]	LRN 1.732050808 P1
	[x]	LRN 3.464101615 P1
	[ENT] 15	LRN 15. P1
	[SHIFT] [x²]	LRN 225. P1
	[=]	LRN 779.4228634 P1
	(Ввод данных)	S для a = 15

Программа сохранена в области памяти P1.
Выполнение сохраненной программы.

Пример	Операция	Результат
(Выбрать режим RUN)	[MODE] [•]	(сообщение LRN исчезнет с дисплея) LRN 779.4228634 P1
(Выбранная программа)	[P1]	LRN 3.464101615 P1 ENT
	3 [RUN]	31.17691454 S для a=3
	[P1] 8 [RUN]	221.7025034 S для a = 8

– Перетворення величини з десяткової системи числення в шістнадцятиричної здійснюється за допомогою кнопок [Shift] [↵].

Приклад	Операція	Результат
25°30'48" =	25 [↵], 30 [↵], 48 [↵], [SHIFT] [↵]	25. 25.5 25.51333333 25°30'48".

8.2. Тригонометрія. Зворотні тригонометричні функції.

Приклад	Операція	Результат
$\sin\left(\frac{\pi}{6}\text{ rad}\right) =$	[π] ([MODE] [5]) [π] [+/-] 6 [=] [sin]	0.5
$\cos 63^{\circ}52'41'' =$	[D] ([MODE] [4]) 63 [↵], 52 [↵], 63 [↵], [cos]	63.87805556 0.440283084
$\tan (-35 \text{ gra}) =$	[G] ([MODE] [4]) 35 [+/-] [tan]	-0.612800788
$\operatorname{cosec} 30^{\circ} = 1/\sin 30^{\circ} =$	[D] 30 [sin] [SHIFT] [1/x]	2.
$\tan^{-1} 0.6104 =$	[D] [•] 6104 [SHIFT] [tan-1] [SHIFT] [↵]	31.39989118 31°23'59.61"

120_{10} OR $1101_2 = 12D_{10}$	[HEX] 120 [OR] [SHIFT] [BIN] 1101 [=] [HEX]	100101101. ^b 12d. ^h
$2A_{16}$ XOR $5D_{16} = FFFFFFFF88_{16}$	[HEX] 2A [XNOR] 5D [=]	FFFFFFFF88. ^h
1010_2 AND (A_{16} OR 7_{16}) = 1010_2	[SHIFT] [BIN] 1010 [AND] [(] [HEX] A [OR] 7 [)] [=] [SHIFT] [BIN]	A. ^h 1010. ^b
$1A_{16}$ AND $2F_{16} = A_{16}$	[HEX] 2F [AND] [AND] 1A [=]	A. ^h
$3B_{16}$ AND $2F_{16} = 2B_{16}$	3B [=]	2b. ^h
NOT of $ABCDEF_{16}$	[HEX] ABCDEF [NOT]	F5443210. ^h

8. ОБЧИСЛЕННЯ ФУНКЦІЙ

– При роботі з науковими функціями, калькулятор може виконувати всі базові операції, включаючи дії у дужках.

– При відображенні результату обчислення на дисплеї, не вводьте нові числа та не натискайте функціональні кнопки, бо при введенні складної формули, зображення може зникнути.

– Якщо калькулятор знаходиться у режимі [BASE – N], одиниці виміру кутів (градуси, радіани, гради) або формат подання чисел змінити не можна.

Для здійснення цих дій необхідно вийти з цього режиму.

8.1. Перетворення з шістнадцятиричної системи числення в десяткову та навпаки.

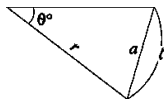
– Перетворення величини (ступінь, хвилина та секунда) з шістнадцятиричної системи числення в десяткову здійснюється за допомогою кнопки [°,′,″].

... ВАШИ ПОМОЩНИКИ

Пример 1. Найти длину дуги окружности «l» и длину хорды «a» для сектора с радиусом «r» и углом «θ».

$$l = \frac{\pi r \theta}{180}$$

$$a = 2r \sin \frac{\theta}{2}$$

Радиус	Угол	Длина дуги	Длина хорды
10 см	60°	(10.47) см	(10) см
12	42°34'	(8.91)	(8.71)
15	36°	(9.42)	(9.27)

* Величины, взятые в скобки, являются результатом выполнения программы.

Пример	Операция	Результат
(Выбрать режим LRN)	[MODE] [EXP]	LRN 0. P1 P2
(Выбранная программа)	[P2] [MODE] [4] [ENT] 10	LRN 0. P2 LRN 10. P2 [ENT]
	[Kin] [1] [×] [ENT] 60	LRN 60. P2 [ENT]
		Значение величины «r» вводится в регистр памяти K1. Значение величины «θ» вводится в регистр памяти K2.

	[Kin] [2] [-] [π] [-] 180 [=] [SHIFT] [HLT] 2 [Kin] [-] [1] [Kin] [-] [2] [Kout] [2] [Sin] [Kin] [-] [1] [Kout] [1]	LRN 0 P2 10.47197551 Для получения результата нажмите клавишу [HLT]. K1 × 2, K2 ÷ 2 $\text{Sin } \frac{\theta}{2} \times K1$ LRN 0 P2 10. Результат (a)
(Выполнение сохраненной программы)		
(Выбрать режим RUN)	[MODE] [•]	(сообщение LRN исчезает) 0.
(Выбранная программа)	[P2]	10.
(Ввод r)	12 [RUN]	10.
(Ввод θ)	42 [.,,.,] 34 [.,,.,] [RUN]	8.915141819 Результат (l)
(Последовательно)	[RUN] [P2] 15 [RUN] 36 [RUN]	8.711524731 Результат (a) 9.424777961 Результат (l)
(Последовательно)	[RUN]	9.270509831 Результат (a)

Приклад	Операція	Результат
$123_8 \times ABC_{16} = 37AF4_{16}$ $= 228084_{10}$	[SHIFT] [OCT] 123 [-] [HEX] ABC [=] [DEC]	37AF4. ^H 228084.
$7654_8 \div 12_{10} = 334.33\dots_{10}$ $= 516_8$	[SHIFT] [OCT] 7654 [-] [DEC] 12 [=] [SHIFT] [OCT]	334. ^d 516. ^o

– Дробові частини у результатах обчислення відкидаються.

Приклад	Операція	Результат
$110_2 + 456_8 \times 78_{10} \div 1A_{16} = 390_{10}$ $= 912_{10}$	[SHIFT] [BIN] 110 [+] [SHIFT] [OCT] 456 [-] [DEC] 78 [+] [HEX] 1A [=] [DEC]	390. ^H 912. ^d

– При змішаному обчисленні у першу чергу виконуються операції на помноження та ділення.

7.4. Логічні операції

– Для проведення логічних операцій в двоїчній, восьмиричній, десятичній та шістнадцятиричній системах числення використовуються кнопки **[AND]**, **[OR]**, **[XOR]**, **[XNOR]** та **[NOT]**.

[MODE] [0] (режим BASE-N)

Приклад	Операція	Результат
$1110_2 \text{ AND } 36_8 = 1110_2$	[SHIFT] [BIN] 1110 [AND] [SHIFT] [OCT] 36 [=] [SHIFT] [BIN]	16. ^o 1110. ^b

Приклад	Операція	Результат
Перетворення величини 1ABCDEF з шістнадцятиричної системи числення (1ABCDEF ₁₆) в десяткову.	[HEX] 1ABCDEF [DEC]	28036591. ^d
Перетворення числа 4000000000 з восьмиричної системи числення (4000000000 ₈) в десяткову.	[SHIFT][OCT] 4000000000 [DEC]	-536870912. ^d

7.2. Негативні вираження

- Для отримання негативної величини натисніть кнопку [NEG].
- Для всіх значень негативне число подається у вигляді двоїчного доповнення.

[MODE] [0] (режим BASE-N)

Приклад	Операція	Результат
Негативне значення для 1010 ₂	[SHIFT] [BIN] 1010 [NEG]	1111110110. ^b
Перетворення у десяткову систему числення	[DEC]	-10. ^d
Негативне значення для 1A ₁₆	[SHIFT] [HEX] 1A [NEG]	FFFFFFE6. ^h

7.3. Очищення в двоїчній/восьмиричній/десятковій/шістнадцятиричній системах числення

Пам'ять та обчислення в скобках можуть бути використані для обчислень в двоїчній, восьмиричній, десятковій та шістнадцятиричній системах числення.

Последовательность выполнения программы:

Программа сохраняется в памяти калькулятора в определенном порядке, приведенном в таблице.

№ шага	Программа	№ шага	Программа
1	P12	16	π
2	×	17	÷
3	3	18	1
4	√	19	8
5	×	20	0
6	ENT	21	=
7	SHIFT x ²	22	SHIFT HLT
8	=	23	2
9	P2MODE 4	24	Kin × 1
10	ENT	25	Kin + 2
11	Kin 1	26	Kout 2
12	×	27	sin
13	ENT	28	Kin × 1
14	Kin 2	29	Kout 1
15	×		

Программа может включать до 38 шагов и состоять из 2-х областей выполнения (P1 и P2), каждая из которых может использоваться независимо друг от друга.

При попытке ввода 39 шага, на дисплее появится сообщение «Е», указывающее на то, что ввод следующего шага невозможен. В этом случае нажмите клавишу **[AC]** для проверки.

После запуска шаги программы выполняются последовательно один за другим. Остановка программы для ввода данных или считывания результатов осуществляется с помощью нажатия клавиш **[ENT]** и **[Shift] [HLT]**.

После завершения программы ее выполнение прекращается автоматически и это состояние отображается на дисплее калькулятора. Таким образом, клавиша **[HLT]** не используется.

Каждая операция составляет один шаг программы.

1) Операции, выполнение которых осуществляется нажатием одной клавиши:

Пример. Числовое значение, +/-, +, -, x, +, =, (,), sin, log, ENT, ...

2) Операции, выполнение которых осуществляется нажатием двух клавиш:

Пример. hyp sin, SHIFT sin⁻¹, SHIFT x→y, SHIFT √^y, SHIFT R→P KOUT 2, SHIFT RAN#.....

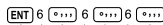
3) Операции, выполнение которых осуществляется нажатием трех клавиш:

Пример. SHIFT X←K 5, SHIFT hyp sin⁻¹, MODE 8 3

Для исправления ошибки, возникшей при вводе программы (напр. в режиме LRN), нажмите последовательно клавиши **[Shift] [PCL]** и введите правильную операцию.

Нажатие клавиш ввода данных **[(-), [0] – [9]]** перед **[EXP]**, **[+/-]**, **[*], [÷]** или **[c]**, не будет записано в такой последовательности, если они вводятся сразу же после нажатия клавиши **[ENT]**. Запомните, что функция, которая не следует за числовыми данными, будет записана как шаг.

Пример.

Не записано

Не записано Записано (2 шага)

Восьмирична

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Десяткова

0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

Шістнадцятирична

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, A, B, C, D, E

– Для введення можна використовувати тільки ті значення, які наведено у таблиці. При відображенні шістнадцятиричних чисел використовуються заголовні букви A, C, E, F та рядкові букви b и d.

– Якщо калькулятор знаходиться у режимі BASE – N, одиниці виміру кутів (градуси, радіани, гради) або формат подання чисел (FIX, SCI) змінити не можна. Для зміни необхідно вийти з цього режиму.

7.1. Перетворення значень з однієї системи числень в іншу.

[MODE] [0] (режим BASE – N)

Приклад	Операція	Результат
Перетворення числа 25 з десятичної системи числення (25_{10}) у двоїчну.	[DEC] 25 [SHIFT] [BIN]	11001. ^b
Перетворення числа 25 з десятичної системи числення (25_{10}) у восьмиричну.	[SHIFT][OCT]	31. ^o
Перетворення числа 25 з десятичної системи числення (25_{10}) у шістнадцятиричну.	[HEX]	19. ^h
Перетворення числа 630 з десятичної системи числення (630_{10}) у двоїчну.	[DEC] 630 [SHIFT] [BIN]	-E. ^b

– Якщо діапазон подання вихідної величини перевищує діапазон подання результату, перетворення не відбудеться.

7. ОБЧИСЛЕННЯ В ДВОЇЧНІЙ / ВОСЬМИРИЧНІЙ / ДЕСЯТКОВІЙ / ШІСТНАДЦЯТИРИЧНІЙ СИСТЕМАХ ЧИСЛЕННЯ

– Двоїчні, восьмиричні, десяткові, та шістнадцятиричні обчислення та перетворення виконуються у режимі BASE – N ([MODE] [0]).

– Основні системи числення вводяться за допомогою кнопок:

Кнопка

[DEC]

[HEX]

[SHIFT] [BIN]

[SHIFT] [OCT]

– Діапазон обчислення:

Система числень

Двоїчна

Восьмирична

Десяткова

Шістнадцятирична

– Значення:

Система числення

Двоїчна

Система числень

Десяткова

Шістнадцятирична

Двоїчна

Восьмирична

Розряд

2 розряди

8 розрядів

10 розрядів

16 розрядів

Значення

0,1

Діапазон

Позитивний:

$0 \leq x \leq 1111111111$

Негативний:

$1000000000 \leq x \leq$

1111111111

Позитивний:

$0 \leq x \leq 3777777777$

Негативний:

$4000000000 \leq x \leq$

7777777777

Позитивний:

$0 \leq x \leq 2147483647$

Негативний:

$-2147483647 \leq x \leq 0$

Позитивний:

$0 \leq x \leq 7FFFFFFF$

Негативний:

$80000000 \leq x \leq$

$FFFFFFF$

Удаление и перезапись программ:

Удаление программы осуществляется двумя способами:

1. Новой программе присвоить номер старой.
2. Удалить все шаги старой программы.

Удаление одной области выполнения программы (P1 или P2).

[MODE] [EXP] [P2] (или [P2]) [SHIFT] [PCL]

↑
Выбрать режим LRN.

Удаление обеих областей выполнения программы (P1 и P2).

[MODE] [EXP] [SHIFT] [PCL]

Безусловный и условный переход:

1. Безусловный переход к первому шагу программы: RTN.

Для того, чтобы повторить выполнение программы, в качестве последнего шага нажмем клавиши [SHIFT] [RTN].

Пример. $S = a^2 \times 2\sqrt{3}$

Операция: [MODE] [EXP] [P1]

[ENT] 10 [SHIFT] [x²] 5 [x] 3 [x] [√] [=] [SHIFT] [RTN]

↑
Значение «a»

↑
Команда возврата

№ Шага	Ввод
1	ENT
2	SHIFT x²
3	x
4	2
5	x
6	3
7	√
8	=
9	SHIFT RNT

Блок-схема

[Начало]

[Выполнение]

[Возврат]

Пример	Операция	Результат
(Выбрать режим RUN)	[MODE] [•]	0.
(Задать номер программы)	[P1]	10. ^{P1} [Min] Результат S для «a» = 7
(для «a» = 7)	7 [RUN]	169.7409791 ^{P1} [Min] Результат S для «a» = 15
(для «a» = 15)	15 [RUN]	779.4228634 ^{P1} [Min]

Если программа включает в себя команду возврата, но не содержит команд ввода и прерывания программы, то она будет выполняться бесконечно. Чтобы остановить выполнение программы, нажмите клавишу **[AC]**.

2. Условный переход (в зависимости от знака содержимого X-регистра (дисплей)):

X > 0: возврат к первому шагу программы, если содержимое X-регистра больше нуля, в противном случае — переход к следующему шагу.

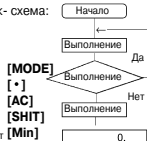
X ≤ M: возврат к первому шагу программы, если содержимое X-регистра меньше или равно содержимому M-регистра (память), в противном случае — переход к следующему шагу.

Пример. Найти наибольшее значение из множества чисел: 456, 852, 321, 753, 369, 741, 684 и 643.

Операция: **[MODE] [EXP] [P1] [ENT] [SHIFT] [x ≤ M] [SHIFT] [Min]**

№ Шага	Ввод
1	ENT
2	SHIFT x ≤ M
3	SHIFT Min

Блок-схема:

6.6. Оперції з відсотками.

Приклад	Операция	Результат
Додати 15% до 2500	2500 [x] 15 [SHIFT] [%] [+] [=]	375. 2875.
25%-а знижка від 3500	3500 [x] 25 [SHIFT] [%] [+] [=]	875. 2635.
12% від 1200 18% від 1200 23% від 1200	1200 [x] [x] 12 [SHIFT] [%] 18 [SHIFT] [%] 23 [SHIFT] [%]	к 144. к 216. к 276.
30% від 192	192 [÷] [÷] 30 [SHIFT] [%]	к 15.625
156% від 192	156 [SHIFT] [%]	к 81.25

– До 1200 грам додали 600 грам. Який відсоток складе загальна вага у співвідношенні до вихідного?

– До 1200 грам додали 510 грам. Який відсоток складе загальна вага у співвідношенні до вихідного?

Операция	Результат
1200 [+] 510 [SHIFT] [%]	к 150. к 142.5.

– Який відсоток складає вагу в 138 г у співвідношенні до 150 г?

– Який відсоток складає вагу в 129 г у співвідношенні до 150 г?

Операция	Результат
150 [-] 138 [SHIFT] [%] 129 [SHIFT] [%]	к -8. к 86.

6.5. Операції з дробами:

– Перетворення простої дробу в десяткову здійснюється за допомогою клавіш [=] та [a b/c].

Приклад	Операція	Результат
$(1.5 \times 10^7) - \{(2.5 \times 10^6) \times \frac{3}{100}\} =$	1 [.] 5 [EXP] 7 [-] 2 [.] 5 [EXP] 6 [x] 3 [a b/c] 100 [=]	149250000.

– При дробових обчисленнях скорочення дробу до найменшої величини здійснюється за допомогою функціонально-командних клавіш [+], [-], [x], або [/], або за допомогою кнопки [=], якщо дріб кратна.

Приклад	Операція	Результат
$5 \frac{68}{8} = 13 \frac{1}{2}$ Скорочення дробів	5 [a b/c] 68 [a b/c] 8 [=]	5_168_8. 13_1_2.

– При тривалому натисканні кнопок [SHIFT] [D/C], величина перевернується в неправильну дріб.

Приклад	Операція	Результат
Продовження попереднього прикладу	[SHIFT] [d/c]	27_1_2.

– Результат обчислень при одночасному використанні простих та десяткових дробів виходить у вигляді десяткової дробу.

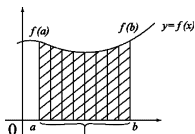
Приклад	Операція	Результат
$\frac{41}{52} \times 78.9 =$	41 [a b/c] 52 [x] 78 [.] 9 [=]	47_152. 62.20961539

Пример	Операция	Результат
(Выбрать P1)	[P1]	0. ^{P1} ENT
Введенные данные	456 [RUN]	456. ^{P1} ENT
	852 [RUN]	852. ^{P1} ENT
	321 [RUN]	321. ^{P1} ENT
	753 [RUN]	753. ^{P1} ENT
	369 [RUN]	369. ^{P1} ENT
	741 [RUN]	741. ^{P1} ENT
	684 [RUN]	684. ^{P1} ENT
	643 [RUN]	643. ^{P1} ENT
	[MR]	852. ^{P1} ENT
		Максимальное значение отображается на дисплее.

11. ИНТЕГРАЛЫ

Для вычисления интегралов

1. В режиме LRN введите функцию $f(x)$
2. Задайте пределы интегрирования

N равных частей

Вычисляем интеграл $\int_a^b f(x) dx$

Для вычисления определенного интеграла используется правило Симпсона. Этот метод требует разделения интервала интегрирования на N равных отрезков. Если N не задано, калькулятор выбирает его автоматически в зависимости от вида функции. Для установления количества интервалов, введите значение n (целое число от 1 до 9), которое находится из выражения $N=2n$.

Подинтегральная функция f(x):

1. Выберите режим LRN (нажмите **[MODE] [EXP]**).
2. Задайте номер программы (нажмите **[P1]** или **[P2]**).
3. Нажмите **[SHIFT] [Min]**.

Этот шаг программы необходим для занесения переменной X функции f(x) в M- регистр (память).

4. Запишите выражение для функции f(x) в виде алгебраических и логических выражений. Используйте клавишу **[MR]** для вывода переменной X из памяти. В конце поставьте знак [=].

Пример. Для $f(x) = 1 / (x^2 + 1)$, введите последовательность 1, +, [(, MR SHIFT x², +, 1,), =.

5. Нажмите **[MODE] [P1]**, для выбора режима $\int dx$.

Примечание: Для функции f(x), если X не может принимать нулевое значение, введите соответствующее значение между 1-м и 2-м шагами.

При записи функции, регистры констант **[KAC]**, **[ENT]** и **[HLT]** (шаг 4) не используются.

Вычисление интеграла:

- 1) Выберите режим $\int dx$ (нажмите **[MODE] [1]**)
- 2) Задайте номер программы, предназначенной для вычисления интеграла $\int dx$ (нажмите **[P1]** или **[P2]**).
- 3) Для определения числа интервалов N, введите последовательно n, **[SHIFT]**, **[RUN]** (результат высветится на дисплее). Этот шаг может быть пропущен.
- 4) Обозначьте интервал интегрирования **[a, b]** (нажмите **a [RUN]** **b [RUN]**).

Через несколько минут результат будет отображен на дисплее в представлении с плавающей точкой. В это время регистры памяти содержат следующие данные.

6.3. Використання (енерго) незалежної пам'яті при розрахунках:

Введення нової величини у незалежну пам'ять здійснюється за допомогою кнопок **[SHIFT] [MIN]**. При цьому попередня величина стирається автоматично.

Якщо величина збережена в пам'яті, на дисплеї відображається повідомлення «M».

Після відключення живлення, вміст незалежної пам'яті зберігається.

Щоб очистити вміст незалежної пам'яті, натисніть одну по одній кнопки **[0] [SHIFT] [MIN]** або **[AC] [SHIFT] [MIN]**.

Приклад	Операція	Результат
$7 + 7 - 7 + (2 \times 3) + (2 \times 3) - (2 \times 3) =$	7 [SHIFT] [MIN] [M+] [SHIFT] [M-] 2 [x] 3 [M+] [M+] [M+] [SHIFT] [M-] [MR]	M 19.

6.4. Обчислення з використанням 6-ти регістрів пам'яті констант.

– При введенні нових величин у регістри пам'яті констант, яке виконується за допомогою кнопок **[ENTRY] [Kin]** (від **[1]** до **[6]**), попередня збережена величина витирається автоматично.

– Після відключення живлення, величина, яка знаходиться у регістрах пам'яті констант зберігається.

– Щоб очистити вміст регістрів пам'яті констант, натисніть одну по одній кнопки **[0] [Kin]** (від **[1]** до **[6]**) або **[AC] [Kin]** (від **[1]** до **[6]**).

Приклад	Операція	Результат
$193.2 + 23 =$	193 [.] 2 [Kin] [1] [+] 23 [=]	8.4
$193.2 + 28 =$	[Kin] [1] [+] 28 [=]	6.9
$193.2 + 42 =$	[Kin] [1] [+] 42 [=]	4.6

6. ПРОСТІ ОБЧИСЛЕННЯ:

- Прості обчислення можна виконувати в режимі запуску програм ((RUN) [MODE] [.]).
- Форма подання обчислень така ж, як і при звичайному запису.
- Обчислення можуть містити до 18 пар круглих дужок на 6-ти рівнях.

6.1. Основні операції:

Приклад	Операція	Результат
$15 \div 4 \times (2 \times 10^5) =$	15 [÷] 4 [×] 2 [EXP] 5 [=]	75000
$\frac{3}{12 \times 20}$	12 [×] 20 [÷] 30 [SHIFT] [X↔Y] [=]	0.125

6.2. Дії з константами:

Якщо число сприймається калькулятором, як константа, на дисплеї відображається повідомлення «K».

Приклад	Операція	Результат
$2.3 \times 12 =$	12 [×] 2 [×] 3 [=]	27.6
$(-9) \times 12 =$	9 [+/-] [=]	-108.
$20 + 20 + 20 =$	20 [+] [+] [=] [=]	60.

... ВАШІ ПОМОЦНИКИ

Пример	Операція	Результат
K1-регістр	[Kout] [1]	a
K2-регістр	[Kout] [2]	b
K3-регістр	[Kout] [3]	N (= 2 ^{''})
K4-регістр	[Kout] [4]	f(a)
K5-регістр	[Kout] [5]	f(b)
K6-регістр	[Kout] [6]	$\int_a^b f(x) dx$
M-регістр	[MR]	a

Пример. Для $f(x) = 2x^2 + 3x + 4$, вычислить $\int_a^b f(x) dx$ и $\int_a^b f(x) dx$.

Пример	Операція	Результат
Выбрать режим LRN	[MODE][EXP]	LRN 0. P1 P2
Задать номер программы	[P1] [SHIFT] [Min]	LRN 0. P1 P2 LRN 0. P1 P2
Записать f(x)	2 [×] [MR] [SHIFT] [x ²] [+] 3 [×] [MR] [+] 4 [=]	LRN 0. P1 P2

} запись f(x)

Выбрать режим $\int dx$	[MODE] [1]	$\int dx$ 4.	} $\int_a^b f(x) dx$
Задать номер программы	[P1]	$\int dx$ 0. P1	
Ввод n	2 [SHIFT] [RUN]	$\int dx$ 4. P1 N Отображается на дисплее	} $\int_a^b f(x) dx$
Ввод a и b	2 [RUN] 5 [RUN]	$\int dx$ 1.215000000 0.2 Результат отобразится на дисплее в течении 4-х секунд	
Задать номер программы	[P1]	$\int dx$ 0. P1	} $\int_a^b f(x) dx$
Ввод a и b	2 [RUN] 8 [RUN]	$\int dx$ 4.500000000 0.2 Результат отобразится на дисплее в течении 6-ти секунд.	
	[Kout] [1] [Kout] [2] [Kout] [3] [Kout] [4] [Kout] [5] [Kout] [6]	$\int dx$ 2. $\int dx$ 8. $\int dx$ 4. $\int dx$ 18. $\int dx$ 156. $\int dx$ 450.	a b N f(a) f(b) $\int_a^b f(x) dx$

Примечания:

- Если при вычислении интеграла нажать клавишу [AC] (на дисплее ничего не отобразится), выполнение программы будет прервано и калькулятор перейдет в состояние, которое выбирается нажатием [MODE] [1].
- Если функция $f(x)$ не определена, калькулятор автоматически вычислит интеграл для $f(x)=x$.
- При вычислении интеграла от тригонометрических функций допускается представление угловых величин в радианах.

4. ВИПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК

За допомогою клавіші [C] можна видалити будь-яке невірне значення до початку арифметичних операцій.

Для виправлення помилок при невірному натисканні функціонально – командних клавіш ([+], [-], [x], [+], [x²]) або клавіш [SHIFT], [$\sqrt{\quad}$], натисніть потрібну клавішу.

5. ПЕРЕПОВНЕННЯ АБО ПОМИЛКА

Появлення на дисплеї повідомлень «E» або «[» указує на переповнення або помилку. Подальші обчислення неможливі.

Переповнення або помилка виникають

A) якщо проміжний / остаточний результат або вміст пам'яті перевищує 1×10^{100} (на дисплеї з'явиться повідомлення «E»).

B) якщо функція обчислюється для значення, яке перебільшує допустимий діапазон (на дисплеї з'явиться повідомлення «E»).

V) якщо перевищуються діапазони для будь-якої системи числення, яка використовується у режимі [BASE – N] (на дисплеї з'явиться повідомлення «E»).

Г) якщо в статистичних обчисленнях використовуються недозволені операції (на дисплеї відображається повідомлення «E»).

Д) якщо кількість рівнів вкладеності для виразів, які використовують додавання, вирахування, помноження, ділення [x²] та [$\sqrt{\quad}$], більше 6 або загальна кількість пар дужок перевищує 18 (на дисплеї з'явиться повідомлення «[»).

Усування причин переповнення:

Причини переповнення, які вказано вище в пунктах: А, В, В та Г, можна видалити за допомогою кнопки [AC].

Причини переповнення, які вказано в пункті Е можна усунути за допомогою кнопок [AC] або [C]. При цьому на дисплеї з'явиться проміжний результат, отриманий до переповнення, після чого можна продовжити виконання обчислень.

Захист пам'яті:

Пам'ять захищена від переповнення або помилок.

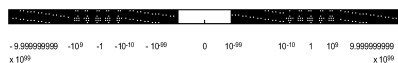
Для вилику величини, яка зберігається у пам'яті натисніть кнопку [MR].

Переповнення усувається за допомогою кнопки [AC].

ючи операції у дужках). За наявності 6-ти регістрів можна виконувати обчислення із шістьма рівнями вкладення.

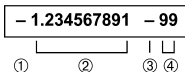
Оскільки кожний рівень може містити у собі до трьох відкритих дужок, то загальна кількість відкритих дужок складає 18.

3. ОБЛАСТЬ ОБЧИСЛЕННЯ ТА НАУКОВЕ ПОДАННЯ ЧИСЛА

Стандартне подання значення на дисплеї. Наукове подання значення на дисплеї.

Якщо результат обчислень перевищує розрядність дисплею, тоді він автоматично переводиться у науковий формат подання числа.

1. «-» – знак мантиси
2. Мантиса
3. «.» – знак порядку
4. Порядок

В звичайному записі показання дисплея виглядали би так:
– 1.234567891 x 10⁹⁹

При натисканні клавіші **[EXP]** після введення порядку мантиси можна ввести число у науковому форматі подання.

Приклад	Операція	Результат
-1.234567891 x 10 ² (= -0.01234567891)	1 [.] 234567891 [+/-] [EXP] 2 [+/-]	-1.234567891 -1.234567891 00 -1.234567891 -02

* При інтегруванні калькулятор применяет правило Симпсона. Более мелкое разделение интервала интегрирования увеличивает точность результата при одновременном увеличении времени вычисления. В некоторых случаях ошибка может возникнуть даже при использовании большого «n» (в частности, если значение цифры меньше единицы). В этом случае происходит прерывание вычисления по ошибке (сообщение «E» высвечивается на дисплее).

1. Незначительное изменение интервала интегрирования может привести к значительным изменениям результата.

Разделите интеграл на отрезки и просуммируйте полученные в них результаты.

2. Для периодической функции, а также, если значение интеграла становится положительным или отрицательным в зависимости от интервала.

Вычислите значение интеграла для каждого периода или отдельно для отрезков с положительным результатом и отдельно для отрезков с отрицательным результатом, а затем просуммируйте их.

3. Если из-за вида функции на выполнение интеграла уходит много времени:

Разделите функцию, если это возможно, на части, вычислите интеграл для каждой части отдельно, а затем просуммируйте полученные результаты.

12. ХАРАКТЕРИСТИКИ ВЫПОЛНЯЕМЫХ ОПЕРАЦИЙ

Основные операции.

Четыре основные арифметические операции, возведение в степень, извлечение квадратного корня, И, ИЛИ, исключающее ИЛИ, исключающее ИЛИ-НЕ, вычисления в скобках и вычисления с памятью.

Встроенные функции.

Тригонометрические/ обратные тригонометрические функции (вычисляются в градусах, радианах или градах), гиперболические/ обратные гиперболические функции, логарифмы/ натуральные логарифмы, степенные функции (антилогарифмы/ натуральные антилогарифмы), вычисление степени, корней, квадратных корней, кубических корней, квадрата числа, обратных величин, вычисление факториалов, преобразование системы координат (R → P, P → R),

перестановки, сочетания, генерирование случайных чисел, число π , вычисление дробей, процентов, двоичные, восьмеричные, десятичные и шестнадцатеричные вычисления, логические операции.

Статистические функции.

Среднеквадратичное отклонение, линейная, логарифмическая, экспоненциальная и степенная регрессия.

Интегралы.

Правило Симпсона.

Память

Одна (энерго)независимая память и 6 регистров памяти констант.

Диапазон представления величин:

Ввод/ основные операции

10-ти разрядная мантисса, или 10-ти разрядная мантисса плюс показатель степени с 2-мя цифрами до 10^{199} .

Вычисления со степенями:

Общее количество знаков целого числа, числителя и знаменателя не должно превышать 10 разрядов (включая разделительные знаки).

Научные функции

$\sin x / \cos x / \tan x$

$\sin^{-1} x / \cos^{-1} x$

$\tan^{-1} x$

$\sinh x / \cosh x$

$\tanh x$

$\sinh^{-1} x$

$\cosh^{-1} x$

$\tanh^{-1} x$

$\log x / \ln x$

e^x

10^x

x^y

Допустимый диапазон

$|x| < 9 \times 10^{10}$ градусы

$(< 5 \times 10^7 \pi$ радиан, $< 10^{10}$ град

$|x| \leq 1$

$|x| < 10^{100}$

$|x| \leq 230 / 2585092$

$|x| < 10^{100}$

$|x| < 5 \times 10^{99}$

$1 \leq 5 < 5 \times 10^{99}$

$|x| < 1$

$10^{99} \leq x < 10^{100}$

$-10^{100} < x \leq 230.2585092^{100}$

$-10^{100} < x < 100$

$\left\{ \begin{array}{l} x > 0 \rightarrow -10^{100} < y \cdot \log y < 100 \\ x = 0 \rightarrow y > 0 \\ x < 0 \rightarrow y: \text{целое число или } 1/2 \cdot n + 1 \\ \text{(n: целое число)} \end{array} \right.$

На дисплеї відображаються введені данні, проміжні результати та результати обчислень. Дисплей вміщає до 10 розрядів мантиси та значення порядку від - 9 до +9.

ПОКАЖЧИКИ:

- E - або - [- Припущено помилки

S - Натиснуто клавішу [SHIFT]

M - Натиснуто клавішу [MODE]

M - Данні збережені у пам'яті

K - У обчисленні використано константу

hup - Натиснуто клавішу [HYP]

LRN - Включено режим введення програми

BASE - N - Включено режим «BASE-N»

∫dx Обчислення інтеграла

LR - Перспективний аналіз

SD - Стандартне відхилення обчислень

D or **R** or **G** - Одиниці виміру кута

FIX - Установлює кількість десяткових розрядів, що відображаються у поданні з фіксованою комою.

SCI - Установлює кількість десяткових розрядів, що відображаються у поданні з плаваючою комою.

P1 - Поточна ділянка дії програми - P1

P2 - Поточна ділянка дії програми - P2

ENT - Введення даних.

2. ПОРЯДОК ОБЧИСЛЕНЬ ТА РІВНІ ВКЛАДЕННЯ

Пріоритет виконання операцій:

Операції з однаковим пріоритетом виконуються зліва направо. У першу чергу виконуються операції у дужках.

Функції

1.

2. X^y , $X^{1/y}$, $R \rightarrow P$, $P \rightarrow R$, nPr , nCr

3. x , $+$

4. $+$, $-$

5. AND

6. OR, XOR, XNOR

режим
BASE-N

Якщо у вираз, укладений у круглі дужки, укладене ще один вираз у круглих дужках, тоді укладений вираз обчислюється у першу чергу. Регістри від L1 до L6 містять операції з нижчим пріоритетом (включа-

1. ОСНОВНЕ КЕРІВНИЦТВО:

1.1. Режими

[MODE] [▲] – Режим обчислення та запуску програм.

[MODE] [EXP] – На дисплеї відображається повідомлення «LRN».

Початок процедури запису програми.

[MODE 0] – На дисплеї відображається повідомлення «BASE – N». Виконання дій у будь-якій з систем числення та логічних операцій.

[MODE 1] – На дисплеї відображається знак інтеграла. Обчислення інтеграла.

[MODE 2] – На дисплеї відображається повідомлення «LR». Регресійний аналіз.

[MODE 3] – На дисплеї відображається повідомлення «SD» Обчислення середньоквадратичного відхилення.

[MODE 4] – На дисплеї відображається повідомлення «D». У якості одиниці виміру кутів використовується градус.

[MODE 5] – На дисплеї відображається повідомлення «R». У якості одиниці виміру кутів використовується радіан.

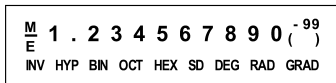
[MODE 6] – На дисплеї відображається повідомлення «G». У якості одиниці виміру кутів використовується град.

[MODE 7] – введення кількості десяткових розрядів, які відображаються (від 0 до 9) у поданні з фіксованою комою (на дисплеї відображається повідомлення «FIX»).

[MODE 8] – введення кількості значущих розрядів, що відображаються у поданні з плаваючою комою (від 1 до 9) (на дисплеї відображається повідомлення «SCI»).

[MODE 9] – Відмінює введені данні у режимах MODE – 7 та 8. Змінює діапазон подання ступені.

1.2. Дисплей.

Мантиса

Порядок

... ВАШИ ПОМОЩНИКИ

$\sqrt{\quad}$ y

$x > 0 \rightarrow y \neq 0: -10^{100} < 1/y \cdot \log x < 100$

$x = 0 \rightarrow y > 0$

$x < 0 \rightarrow y$: нечетное число

или 1/n

(n: целое число)

$\sqrt{x}$

$0 \leq x < 10^{100}$

x^2

$|x| < 10^{50}$

$\sqrt[3]{x}$

$|x| < 10^{100}$

1/x

$|x| < 10^{100} (x \neq 0)$

x!

$0 \leq x < 69$ (x: целое число)

nPr/nCr

$0 \leq r \leq n, n < 10^{10}$

(n, r – положительные целые числа)

Некоторые комбинации действий с вышеперечисленными значениями могут привести к возникновению ошибок из-за переполнения во время внутренних вычислений.

REC → POL

$\sqrt{x^2 + y^2} < 10^{100}$

POL → REC

[O] < 9 x 109 градусы

($< 5 \times 10^7 \pi$ радиан, 10^{10} град),

$0 \leq r \leq 10^{100}$

'''

До секунды

π

10 разрядов

Двоичные

Положительные:

$0 \leq x \leq 111111111$

Отрицательные:

$100000000 \leq x \leq 1111111111$

Восьмеричные

Положительные:

$0 \leq x \leq 3777777777$

Отрицательные:

$400000000 \leq x \leq 7777777777$

Десятичные

Положительные:

$0 \leq x \leq 2147483647$

Отрицательные:

$-2147483647 \leq x < 0$

Шестнадцатеричные

Положительные

$0 \leq x \leq 7FFFFFFFFF$

Отрицательные:

$80000000 \leq x \leq FFFFFFFFFF$

Точность результата равна ± единице десятого разряда.

Для отдельного действия ошибка вычисления составляет единицу 10-го разряда. (В случае экспоненциального представления, ошибка вычисления составляет ± единицу младшего значащего разряда).

Погрешность накапливается в случае последовательных вычислений, что также может привести к ее увеличению. (Это также касается внутренних последовательных вычислений при использовании следующих операций: x^y , $x\sqrt{y}$, $x!$, $\sqrt[3]{x}$, nPr , nCr и т.д.)

В окрестности особой точки функции и точки перегиба погрешность накапливается и может стать значительной.

В $\tan x$, $|x| = 90^\circ \times (2n+1)$, $|x| = \pi / 2$ радиан $\times (2n+1)$,
 $|x| = 100$ град $\times (2n+1)$ (n - целое число).

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАММЫ

Общее количество шагов: Программа калькулятора может достигать 38-ми шагов (один шаг включает в себя выполнение одной функции).

Переход: программа включает в себя безусловный (RTN) и условный ($x > 0$, $x \leq M$) переходы.

Области сохранения программы: память состоит из 2-х областей сохранения программы (P1 и P2).

Отображение в десятичном формате: $1 \cdot 10^{-2} > |x|$, $|x| \cdot 10^{10}$
 $1 \cdot 10^{-9} > |x|$, $|x| \cdot 10^{10}$

Использование представления числа с плавающей точкой. При переполнении — вывод сообщения об ошибке.

Вывод информации: жидкокристаллический дисплей (без вывода незначущих нулей).

Источник питания: элемент питания типа LR 43.

Допустимый диапазон температур: $0^\circ - 40^\circ \text{C}$ ($32^\circ - 104^\circ \text{F}$).

[r]	Коефіцієнт кореляції	27
[$\hat{x}$] [$\hat{y}$]	Відхилення	27

КЛАВИШИ ЩО ПРОГРАМУЮТЬ

КЛАВИША	ФУНКЦІЯ	СТОП.
[P1] [P2]	Номер програми	31
[RUN]	Виконання програми	30
[HLT]	Переривання програми	33
[ENT]	Введення	32
[RTN]	Безумовний перехід	36
[$x > 0$] [$x \leq M$]	Умовний перехід	37
[PCL]	Очищення програми	36

Шановний покупець!

- Дякуємо Вам за покупку електронного калькулятора.
- Для правильного використання калькулятора уважно ознайомтесь з інструкцією.

УВАГА!

Бережіть калькулятор від падіння та механічних пошкоджень. Протирайте калькулятор тільки м'якою, сухою тканиною.

[R→P]	Перехід від прямокутної системи координат до полярної	23
[P→R]	Перехід від полярної системи координат до прямокутної	22
[%]	Процент	13
[RAN#]	Випадкове число	30
[nPr]	Перестановки	23
[nCr]	Сполучення	24

КЛАВИШИ СТАТИСТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

КЛАВИША	ФУНКЦІЯ	СТОП.
[KAC]	Очищення статистичного реєстра	24
[DATA]	Введення даних	24
[DEL]	Видалення даних	26
[x_0, y_0]	Аналіз регресії введених даних	28
[XO_{n-1}] [YO_{n-1}]	Стандартне відхилення вибірки	25
[XO_n] [YO_n]	Початкові дані стандартного відхилення величини X або Y	25
[x] [y]	Середнє арифметичне	24
[n]	Число даних	24
[Σx] [Σy]	Сума величин	24
[Σx^2] [Σy^2]	Сума квадратів величин	24
[Σxy]	Сума помножених величин	24
[A]	Константа	27
[B]	Коефіцієнт регресії	27

КЛАВІАТУРА

КЛАВИШИ ЗАГАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

КЛАВИША	ФУНКЦІЯ	СТОП.
[ON]	Введення	
[0]-[9], [-]	Введення даних	10
[+], [-], [$\times$], [$\div$], [=]	Основні операції	10
[AC]	Очищення пам'яті	9
[C]	Очищення дисплея	9

ОПЕРАЦІЇ З ПАМ'ЯТТЮ

КЛАВИША	ФУНКЦІЯ	СТОП.
[MR]	Вивід вмісту пам'яті	9
[Min]	Введення у пам'ять	11
[M+]	Додавання до вмісту пам'яті	11
[M-]	Віднімання із вмісту пам'яті	11
[Kout]	Вивід константи	24
[Kin]	Введення константи	11

КЛАВИШИ СПЕЦІАЛЬНИХ ОПЕРАЦІЙ

КЛАВИША	ФУНКЦІЯ	СТОП.
[SHIFT]	Зсув	10
[MODE]	Режим	6
[()]	Круглі дужки	10

[EXP]	Експонента	8
[π]	Число Пі	44
[$\frac{\pi}{180}$] [$\frac{180}{\pi}$]	Введення кутових величин у градусах/ хвилинах/секундах та їх перетворення у десяткове подання	18
[X $\leftrightarrow$ Y]	Регістр обміну	10
[X $\leftrightarrow$ K]	Регістр обміну	
[RND]	Округлення внутрішніх величин	

ОСНОВНІ КЛАВІШИ

КЛАВІША	ФУНКЦІЯ	СТОР.
[DEC]	Десяткові числа	14
[BIN]	Двоїчні числа	14
[HEX]	Шістнадцятиричні числа	14
[OCT]	Восьмиричні числа	14
[A] – [F]	Введення шістнадцятиричних чисел	15
[AND]	И	17
[OR]	АБО	17
[XOR]	АБО, що виключає	17
[XNOR]	АБО, що виключає	17
[NOT]	Ні	17
[NEG]	Обчислення негативного значення для де- сяткових чисел	16

КЛАВІШИ ФУНКЦІЙ

КЛАВІША	ФУНКЦІЯ	СТОР.
[sin]	Синус	19
[cos]	Косинус	19
[tan]	Тангенс	19
[sin ⁻¹]	Арсинус	20
[cos ⁻¹]	Аркасинус	20
[tan ⁻¹]	Арктангенс	19
[HYP]	Гіперболічний	20
[log]	Логарифм	20
[10 ^x]	Антилогарифм	20
[ln]	Натуральний логарифм	20
[e ^x]	Натуральний антилогарифм	29
[√]	Корінь квадратний	21
[x ²]	Квадрат числа	21
[ENG] [$\frac{d}{ENG}$]	Інженерне подання	22
[a ^{b/c}] [d/c]	Дріб	12
[³ √]	Корінь кубічний	44
[1/x]	Зворотна величина	44
[X!]	Факторіал	44
[$\sqrt[x]{y}$]	Корінь X-ого ступеню з Y	43